

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post
binnenland bij vooruitbetaling . f 2.00
Voor Oost-Indië en het Buitenl. » 3.00
Afzonderlijke nummers. . . . » 0.10
Men abonneert zich voor minstens zes maanden
ingande op den dag der eerste toezending f1.—

Prijs der advertentiën.

Per regel f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . - 0.09
» » » 1000 » . - 0.08
» » » 3000 » . - 0.07

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan den Voorzitter, G. E. V. L. VAN ZUYLEN, 7a Heerengracht of aan den Secretaris, M. A. VAN HEEKEKEN, 204 Oranje-Nassastraat, beiden Den Haag.

Voor de Administratie, ook wat betreft Abonnement en Verandering van woonplaats, wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 109 Laan Copes v. Cattenb. Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG” Haagpoort 4, Den Haag.

Dit nummer bestaat uit Twee Bladen.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's Jaars, (voor het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Inhoud van dit nummer.

Voor den Noodlijdenden Javaan. — Mededeelingen. — Ten spot van gansch Europa? — Voordracht van Kol te Breda. — Indisch Vlechtwerk voor Export. — Oost-Ind. Berichten. — West-Ind. Berichten. — Ingezonden. — Van Vreemde Koloniën. — Boekaankondiging. — Varia. — Correspondentie. — Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië. — Mail. — Feuilleton.

Voor den Noodlijdenden Javaan.

In kas op 12 Februari 1903 f 367.09
In de afgelopen week ontvangen:
Van J. I. Brants, de opbrengst eener te Zelfem gehouden collecte 50.—
Bij het houden der lezing van den heer van Kol te Breda, was een bus geplaatst. Daarin werd gevonden 12.50
Totaal op 19 Februari f 429.59

Mededeelingen.

I. Afdeling Rotterdam:

De uitgestelde lezing van den heer L. J. Lefebvre zal vermoedelijk plaats hebben op 23, 24 of 25 Februari. Nadere aankondiging geschiedt in de Nieuwe Rotterdamse Courant.

Voor het lidmaatschap, alsook voor het verkrijgen van introductie-kaarten, gelieve men zich te wenden tot den fg. secretaris-penningsmeester:

J. DE JONG,
Witte de Withstraat 61.

II. Afdeling Breda:

Het lid, dat op den avond van 14 februari jl. het boekje gekocht heeft van de 3de serie no. 16, kan de daarbij behoorende deeltjes 14 en 15 bij den Secretaris der Vereeniging te Prinsenhage verkrijgen ad 50 cts, terwijl van de andere serie van de Volks-Bibliotheek van Nelloe nog eenige nummers voorhanden zijn, voor hen die daarover wenschen te beschikken, in de eerstvolgende week.

Ten spot van gansch Europa?

Eenigen tijd geleden lazen wij in de maandelijksche correspondentie uit O.-Indië, die de meeste groote Nederlandsche bladen en zelfs in deze laatste tijden ook eenige kleinere, er op nahouden, eene bestrijding van het sedert jaren door ons voorgestane denkbeeld om in Atjeh het Sultanaat te herstellen (mits de Sultan zich

FEUILLETON.

De tusschenpersoon.

Vertaald voor het Koloniaal Weekblad.

De muskiet beleeft moeilijke tijden. Er was een tijd, waarin de man haar beste vriend was. Nog tot diep in de negentiende eeuw verschaften de menschen aan het kleine insect gratis voedsel en legden zij op alle beschikbare plaatsen vijvertjes en zoo meer aan, waarin de kleine anopheles zich naar hartelust konden vermaken. Dat waren nog eens goede tijden voor de muskiet. Maar de schoone dagen van Aranjuez zijn voorbij om niet weer te keeren. *Tempora mutantur et nos mutantur in illis.* Op zekeren dag wees de wetenschap de muskiet als de overbrengher van de malaria aan. Dat was het keerpunt in hare geschiedenis. Zij, die haar tevoren met kalme onverschilligheid hadden gadegeslagen, werden eensklaps haar meest verwode vijanden. En vreeslijk is nu de oorlog, die de volgingen der wetenschap tegen de anopheles voeren — het is een verdelgingskrijg. In sommige deelen der wereld hebben zij reeds de overwinning behaald. Men zegt toch dat de muskietenbevolking van Havana met meer dan 90 procent is afgenomen tengevolge van het optreden der geneeskundige autoriteiten.

Onderzoekingen hebben evenwel uitgemakt dat er muskieten zijn en muskieten. Niet alle brengen zij de malaria over; er zijn er die zich nog tot heel wat ergers leenen. De culex b. v. is volmaakt onschuldig aan de verbreiding van de malaria; maar zij ziet zich aangewezen om de gele

geheel onderwerpe aan de directe Suprematie der Nederlandsche Regeering; die ons trof door haren vorm.

De schrijver was van meening, dat de Nederlandsche Regeering, door de onderwerping van den pretendent-Sultan, op die voorwaarde, aan te nemen, zich zou maken tot de risee van gansch Europa!

Hij gaf de reden niet aan waarom hij van zulk een oordeel was, maar 't valt niet moeielijk om, naar gissing, zijn gedachtengang onder woorden te brengen. Nederland zou, na bijna dertigjarige strijd om Atjeh tot onderwerping te brengen — Atjeh, dat reeds kort na het begin van den oorlog was geschrapt uit den rij der Staten — ten slotte water in zijn wijn doen, zich schijnbaar onmachtig verklaren om, wanneer dit voor een onvoorwaardelijke onderwerping noodig mocht zijn, zelfs tot den laatste toe, alle Atjehers, die nog weerstand boden te verdelgen!

Het was juist ditzelfde sentiment, dat Groot-Brittannië scheen te verplichten om oorlog te blijven voeren, totdat de laatste der weerstand biedende Boeren zich op genade of ongenade zou hebben overgegeven.

Werd dit Rijk daarom de risee van Europa, toen het later, in strijd met zijne vroeger manifest, eene voorwaardelijke onderwerping aannam om aan den bloedigen en voor beide partijen verderfelijken oorlog een einde te maken.

En zou men het hebben afgekeurd, uit een oogpunt van humaniteit niet alleen, maar ook zeer zeker uit een oogpunt van wijze staatkunde, wanneer de bijna almachtige Engelsche Minister Chamberlain, meer bevrediging had weten te geven aan het nationaliteitsgevoel der Afrikaanders, dan hun volgens de letter der gesloten overeenkomst toekwam. Ongetwijfeld zou hij de verantwoordiging der Jingo's hebben opgewekt en in strijd gehandeld met de door hen gehuldigde beginselen van imperialisme, maar hij zou wellicht voor de pacificatie van het land, ook in de toekomst, en voor de economische ontwikkeling van Zuid-Afrika vaster grondslagen hebben gelegd.

Wij zijn volstrekt niet vergeten, dat jaren geleden, van de hand van iemand die in O.-Indië eene hooge betrekking van staatkundigen aard had vervuld, eene brochure werd geschreven om, Nederland tegen het nog langer voortzetten van den Atjeh-oorlog te waarschuwen en den raad te geven om tot een compromis te komen, en dat wij toen hebben behoord tot degenen, die met het oog op het prestige in onze gansche Oost, met kracht de strekking dier brochure hebben bestreden en integendeel, het krachtig voortzetten van den oorlog hebben aangeraden.

Ook voor het Britsche Keizerrijk was het immers moreel onmogelijk den ondermijnenden krijg in Zuid-Afrika te doen ophouden, vóór het had bewezen de macht te hebben om dien tot een goed einde te brengen. Maar nadat dit bewijs geleverd was, kon niet alleen de magnimiteit, maar ook het overleg aan het woord komen. Met kalme kon men datgene toegeven en vaststellen, wat men dacht ook eigen welbegrepen belang te zijn.

koorts en andere vreeslijke kwalen van den eenen mensch op den anderen over te dragen. Moge dus in West de culex zich desnoods schuldig maken, in Oost ziet men er als op een betrekkelijk onschadelijk wezen op neer. Hier is die leelijke anopheles de bête noir van den mensch, wiens bloed zij uitzuigt om daarvoor de kiemen der malaria in de plaats te geven. De oorzaak van de malaria is een klein dierlijk organisme, dat in het bloed van den mensch dringt en zich daar op buitensporige wijze vermenigvuldigt, zooals dat zoo de gewoonte is van diergelijke verachtelijke wezens. Terwijl het daar zoo welig tiert in het bloed van zijn slachtoffer, heeft dit de koorts te pakken. Daar komt een anopheles zich te goed doen aan het bloed van den koorstlijder en slokt daarbij een aardig quantum van die parasieten op, die in het lichaam van den nieuwen gastheer verdere veranderingen ondergaan. De malaria-bacil boort zich nu een weg door het celweefsel van het lichaam der muskiet, wat natuurlijk tot groote voldoening van den mensch voor deze een pijnlijke geschiedenis is. Heeft de bacil zich in het weefsel heel knusjes vastgezet, dan brengt ze al heel spoedig een heel nest van jonge bacillets voort, die al ras tot de ontdekking komen dat de gifangal van de muskiet een aangenaam plekje is. Zij blijven daar niet zoo heel lang, maar verhuizen in het bloed van het eerste, het beste slachtoffer der anopheles.

De malaria-bacil heeft dus twee gastheeren noodig om de levenstaak naar behooren te kunnen vervullen. Wordt aan dien eisch niet voldaan dan kwijnt het beestje en sterft. Er zijn een groot aantal parasieten, voor wie zulk een verandering van spijs en localiteit absoluut noodzakelijk is. De lintworm en de trichine zijn twee vrij algemeen bekende voorbeelden.

Ditzelfde nu, is thans, met onzen krijg met Atjeh het geval.

Toen echter het oordeel omtrent Neerlands houding tegenover den pretendent-Sultan, dat ons aanleiding gaf tot het schrijven van dit artikel in de Nederlandsche pers, werd uitgesproken, was de onderwerping van den pretendent wel reeds te verwachten maar toch nog geen feit. Wij dienen juistheid- en billijkheids-halve hierop te wijzen.

Omtrent die Sultans-onderwerping komen tal van berichten en beschouwingen voor in de Indische couranten. Een der Bataviasche bladen zond zijn reporter naar «iemand, wiens gezag in zaken Atjeh betreffende, sedert jaren onbetwist staat» en als vloeiende uit die te waardeeren bron, werd het volgende opgeteekend:

„De naam „pretendent-Sultan” voor Toean-koe-Mohammad Daood is onjuist. Hij is geen pretendent maar wettig en volgens de adat tot Sultan uitgeroepen. Dat gebeurde reeds toen hij pas zeven jaar was, omstreeks 1878. Gedurende zijn minderjarigheid stond hij onder voogdij van Toean-koe Hasjim, een kundig man, een vijand der Compènie. Hoe de jonge Sultan is opgevoed weten wij niet goed, wel dat daarbij van een voorbereiding tot de hooge waardigheid welke hij te vervullen zou hebben, geen sprake is geweest. De nauwelijks vijftientjarige man is, zooals trouwens reeds lang bekend was, verslaafd aan opium, dubbelspel en dergelijke ondeugden; moreel als fysiek staat hij laag, het laatste nu te meer door de rustelooze vervolging waaraan hij bloot stond, de slagen hem daarbij toegebracht: zijn panglima's gesneuveld, zijn vrouwen, kinderen, moeder gevangen. En wetend in welken nood hij verkeert, was men reeds lang overtuigd dat hij den een of anderen dag zich gewonnen zou moeten geven.

Men heeft herhaalde malen getracht hem tot onderwerping te bewegen. Hij heeft echter nooit hierop geantwoord, nooit getracht uit onze zucht, om hem tot onderwerping te brengen, munt te slaan, door eenige voorwaarden te stellen. Hieruit blijkt wel het meest hoe weinig politiek doorzicht hij bezat; hij had toch voor zichzelf zooveel en zoo goede voorwaarden kunnen bedingen als hij wilde, wetend, hij moest het althans weten, dat die ingewilligd zouden worden. Het voorbeeld van Habib Abdoel Rachman, die nu te Mekka goed leeft van de jaarlijksche toelagen hem door ons toegeleefd voor zijn onderwerping, kan hem niet onbekend zijn.

Maar deze rimboe-Sultan die nooit veel gezag heeft uitgeoefend, indien al van gezag sprake kan zijn naar onze opvattingen, bij de wijze waarop de hoofden hem behandelde — deze rimboe-Sultan, een speelbal der priesterpartij, liet zich liever vinden om tjaps uit te geven voor het innen van sabilgelden waarvan hij een aandeel trok; om dan eens met dezen, dan met genen aanvoerder mede te doen — tot hij nu niet meer kan.

Het verzoek dat hij door hoofden uit Groot-Atjeh zal worden afgehaald, spruit voort uit een oud-Atjehsch gebruik. Een hoofd dat zich komt onderwerpen, brengt altijd andere, minder aanzienlijke hoofden mede die hem als het ware inleiden; uit hun aantal en aanzien blijkt dan dat de man die het hoofd buigt, iemand van betekenis is.

Wat na de onderwerping zal gebeuren, is nog niet te zeggen. De Regeering zal goed moeten toezien welk vleesch zij in de kulp krijgt. Hem als Sultan handhaven en de Kota-Radja plaatsen onder de oogen van den gouverneur heeft zijn nadeelen. Daargelaten dat

„Waarom nu juist de anopheles wel en de culex niet hare tuschenkomst verlenen voor het overbrengen van de malaria is niet recht duidelijk. Misschien ziet het daar binnen in het lichaam van de culex niet zoo uit dat de malaria-kiem zich daar semang kan voelen. Maar hoe het ook zij, het feit bestaat dat de anopheles in dit opzicht wel helpersdiensten bewijst en de culex niet. Het komt er dus op aan die beide soorten van elkander te kunnen scheiden.

De larve of de wicht-vorm van de culex heeft de zonderlinge gewoonte om zich in het water met den kop naar beneden te laten drijven, terwijl het tijpje van den staart even de oppervlakte raakt. Wanneer men het dierlijke verschrik dat wringt het zich in allerlei bochten naar beneden.

De larve van de gevaarlijke anopheles drijft als een stuk hout op het water en wringt zich als men haar lastig valt over den waterspiegel voort.

Zijn ze eenmaal groot geworden dan is het onderscheid in het uiterlijk voorkomen tusschen de beide soorten nog al opvallend. De vleugels van de anopheles zijn gevlekt, die van de culex effen. Het lichaam van de eerste is slank en elegant, terwijl dat van de min-begunstigde culex als grof wordt afgeschilderd. Heeft ze zich op eenig voorwerp vastgezet dan neemt de anopheles een zwierige houding aan. Ze steekt zoo verwaand mogelijk den staart in de lucht; terwijl de culex heel bescheiden dit lichaamsdeel evenwijdig aan het voorwerp, waarop ze rust, draagt. Zitten ze zoo elkaar dan denkt men onwillekeurig aan den Phariseeër en den Tollenaar.

De muskiet trekt nu zoozeer de aandacht in malaria-streken dat ze bijna evenveel van zich doet hooren als inderdaad de Colorado-kever. Telkens leeren nieuwe boeken

wij hem nooit als een grootheid hebben beschouwd is het nog de vraag of en in hoever de zoogenaamde Sultanspartij, de partij van verzet, zijn gezag zou erkennen als door ons aangesteld Sultan. Zij zou hem waarschijnlijk beschouwen als de spreekbuis van den gouverneur, zijn woorden zouden alle kracht verliezen; hij zou het vijfde wiel aan den wagen zijn.

Met zijn onderwerping is, het behoef nauwelijks gezegd, niet alle verzet de kop ingedrukt. Wij hebben nog te doen met panglima Polem, een jongen man, pas zeventientig jaar oud, maar energiek en fanatiek. Hoe dikwijls Polem en de Sultan ook in één adem genoemd zijn — er bestond weinig sympathie tusschen beiden: daartoe was de een te krachtig, te doorzettend, de ander te zwak en te willous. Maar Polem erkende het Sultansgezag omdat dit met zijn doeleinde strookte en kon den Sultan dus niet alleen laten als deze zijn hulp inriep.

Panglima Polem komt nu alleen te staan en tegen hem zal nu de vervolging hoofdzakelijk gericht zijn. Vroeg of laat zal ook hij vallen of zich onderwerpen. Wat het laatste betreft: hij heeft zich indertijd er over uitgelaten dat, als hij zich overgaf, het zou zijn aan generaal Van Heutsz.”

Wanneer wij, ook na het bovenstaande gelezen te hebben, Toean-koe Mohammad Daood pretendent-Sultan bleven noemen, dan is dit omdat wij nimmer anders hebben gedacht en bedoeld dan dat zijn pretentie op den Sultans troon staat tegenover de Nederlandsche annexatie. Dat hij door het Atjehsche volk als de wettige Sultan werd erkend en ook nu nog wordt beschouwd, lijkt geen twijfel.

Dat Toean-koe Hasjim, een kundig man, niet zou getracht hebben den zeventjarige voor te bereiden tot de hooge waardigheid, die hij als meerderjarige zou kunnen te vervullen hebben, moet zeker verwondering baren en wij achten het bewijs daarvan niet geleverd, door de slechte faam van opiumschiiver en speler, die men Toean-koe Daood meeeeft. Wij zouden integendeel denken, dat hij in de moeilijke omstandigheden, waarin hij bijna zijn gansche leven heeft verkeerd, bewijs gaf van karakter, zeker geen geringe eigenschap in een regeerder.

Immers, zooals ook de reporter het uit den mond van den Atjeh-kenner opteekende: Meermalen is hem de gelegenheid aangeboden om zich te onderwerpen en hoewel hem 't voorbeeld van Habib Abdoel Rachman bekend was, bleef hij liever de vlag van zijn nog niet geheel onderworpen land hoog houdende, rondzwerven in de wildernis. Steeds hopen de dat er een keer zou komen in het oorlogsgeluk en dat men ten slotte verplicht zoude zijn den oorlog tegen Atjeh op te geven, dacht hij er niet aan om zijn geboorterecht te verkoopen voor een schotel linzen.

Verkleinen wij niet onze eigene waarde, door het aan «weinig politiek doorzicht» en aan onbeholpelijkheid toe te schrijven, dat hij het zoo gemakkelijik te bereiken middel om, door den tegenstander gekocht — zooals dit het met Abdoel Rachman geschiedde — welvaart te genieten als banneling.

Wat er na de onderwerping gebeuren zal, weten wij ook thans nog niet en dat een in dit opzicht te nemen besluit tijd vordert, kan wel niemand verwonderen. Ook de man, «wiens gezag

weer iets nieuws mede over het muskieten-leven en over de methoden om die diertjes te vernietigen. Wetenschappelijke expeditiën werden en worden nog uitgezonden. Op het oogenblik is keronine het verdelgingsmiddel bij uitnemendheid. Dat wordt — een ons op de vierkante meter is zoo ongeveer de dosis — op het oppervlak van poelen, vijvers en plassen gegoten, tengevolge waarvan de larven in de olielaag, die op het water drijft, stikken. Visschen zijn verzet op de anopheles-larven en waar het nu, wat overigens het meest doeltreffend is, niet mogelijk is om de bestaande poelen en plassen te dempen, doet men goed deze, waar mogelijk, met visch te bevolken.

De heeren Huttall en Shipley te Cambridge hebben niet lang geleden een nieuwe eigenschap van de muskieten ontdekt. Zij houden van kleuren en — wat uit een artistiek oogpunt meer zegt — ze geven aan eene kleur de voorkeur boven de andere. Marineblauw is een kleur, geheel van haar gading; dan komt rood als goede tweede, maar van khaki moeten ze weinig hebben. Dat bleek op de volgende wijze. In een kamer, waar een groot aantal muskieten waren uitgebroed zotte men eenige dozen neer, die van binnen bekleed waren met stof van verschillende kleur. Dagelijks werden de muskieten geteld die zich in de dozen hadden neergezet. De proef duurde zeventien dagen. Marineblauw was sterk favoriet met 108, daarna kwam donkerrood met 90 als goede tweede, maar de met khaki-stof geverfde doos trok geen enkele muskiet aan. Wit, geel, lichtblauw en lichtgroen vielen ook weinig in den smaak. Blijkbaar geven muskieten aan donkere kleuren de voorkeur boven lichte.

in zaken Atjeh betreffende, sedert jaren onbetwist staat, heeft het eerst van al gedacht aan herstel van het sultanaat en het handhaven van den in 1878 wettig volgens de adat uitgeroepen Sultan. Zijne vraag is echter: Zou de zoogenaamde Sultanspartij, de partij van verzet, zijn gezag erkennen, wanneer hij er in toestemt vazal te worden, «de spreektrampet van den Gouverneur.»

Naar onze overtuiging verlangt het volk van Atjeh en daaronder ook de partij van verzet ernstig den vrede. Zij is innig overtuigd, even innig als de Boeren dit waren in de laatste tijden van het verzet tegen Engeland, dat Nederland onder geen omstandigheden de suprematie over Atjeh zal lossen. Zij zal dus reeds zeer gelukkig zijn wanneer de Opperheerscher er in toestemt om aan den door haar wettig gekozen Sultan, de spreektrampet in handen te geven, dienende om den volke de woorden van hoogerhand kenbaar te maken. En die spreektrampet zal den Sultan nimmer tot een vijfde wiel aan den wagen maken, zoolang ze slechts bevelen doet hooren, die de ontwikkeling van het land en het volk ten doel hebben.

Natuurlijk is met onderwerping van den Pretendent alleén, de oorlog niet geëindigd, maar Polem heeft immers reeds van onderwerping aan den generaal van Heutz gesproken en wat zou daaraan nog in den weg staan, als hij daardoor zijn eed van trouw niet verbreekt en door de erkenning van het Oppergezag van Nederland, tevens het Sultansgezag erkent?

Mocht dit alles zoo kunnen gebeuren als wij het ons voorstellen, dan zouden wij met vertrouwen het oordeel afwachten, dat de publieke opinie vellen zal over beleid van den veldoverste en van de andere staatslieden, die den dertigjarige oorlog met Atjeh op zulk een wijze wisten te beëindigen.

Voordracht van Kol te Breda.

Een der Bredasche leden schrijft ons 't volgende: De afdeling Breda had zaterdag den 14en Februari j.l. een gelukkigen avond.

De heer H. H. van Kol, lid van de 2e Kamer, was door het Bestuur uitgenodigd om van de indrukken zijner laatste reis door onze Indischen Archipel iets te willen weergeven. Onmiddellijk was zijn Hoog Edelgestrengte daartoe bereid, noemde dadelijk eenige data, waarop het hem schikte die voordracht te houden en hield ze den 14en Februari voordracht.

Hoe goed het verslag eener dergelijke causerie, in den Haag gehouden, in het Kol. weekblad ook weergegeven is, (wij hadden het, vóór wij naar de vergadering gingen, nog even opnieuw gelezen) zoo overtrof toch deze voordracht onze hoog gespannen verwachting en waren wij zoolks waarschijnlijk alle aanwezigen zeer onder den indruk van het gehoorde, toen de spreker ter ruim half elf ure onder daverend applaus zijn rede eindigde.

Vele misstanden werden ons getoond, waarin verbeteringen te brengen zijn, maar ook de lichtpunten werden niet vergeten. Op wonder plekken werd gewezen, maar ook stilgestaan daár, waar ons Bestuur een zegen is voor het overheerschte ras. Eindigende, wees spreker op de grootsche en schoone taak die ons kleine land is opgelegd om zulke groote koloniën te besturen en tot bloei te brengen.

Velen traden dien avond toe als lid der vereeniging. Sommigen verklaarden, dat het hun speet niet eerder lid te zijn geworden, anderen hadden zooveel genoten en geleerd, dat ze vooreerst geen lezing wilden bijwonen, uit vrees de nu gekregen indruk zoo verzwakken.

Het ligt niet op onze weg hier het groote nut van dergelijke voordrachten te bespreken, maar dat de heer van Kol door zijn bereidwillig optreden hier ter stede en in den omtrek de Vereeniging een grooten dienst heeft gedaan, kunnen wij hier tot ons genoegen constateren, en drukken daarbij den vurigen wensch uit dat, als Z. Hoog Edelgestrengte onze West-Indische Koloniën bezocht heeft, hij dan evenzeer de goedheid zal willen hebben voor onze afdeling de reisindrukken, daár opgedaan, weer te geven en te vertolken op de manier, waarvan hij het geheim heeft.

Indisch Vlechtwerk voor Export.

I.

Matten.

Op de tentoonstelling van Oost- en West-Indisch Vlechtwerk, verleden jaar door „Oost en West“ in de Gothische zaal te 's Gravenhage ingericht, was bij verscheidene bezoekers zekere teleurstelling waar te nemen. Onbevredigd verlangen was hiervan de oorzaak. Geïnteresseerden op meubileringsgebied, liefhebbers van mooie dingen, die gaarne uit het geëxposeerde een keus gedaan hadden voor eigen gebruik of exploitatie, moesten verwezen worden naar het dépôt dat de Vereeniging zou oprichten. Anderen waren weer van oordeel, dat het geëxposeerde te weinig waarde voor den Europeeschen handel zou hebben en hierop kon alleen geantwoord worden, dat het hoofddoel dezer tentoonstelling is geweest (zoo goed en zoo kwaad als 't ging) een beeld te geven van het tropische vlechtwerk. (*) Wij moesten bovendien kiezen uit hetgeen hier in Europa aanwezig was en uit den aard der zaak behoort het meereendeel hiervan tot de curiositeiten waarop bovengenoemde meening volkomen terecht werd toegepast.

Serien mooie matten brengt niemand uit Indië als liefhebberij mee en de verzamelaars voor musea hebben zich tevreden gesteld met een enkel exemplaar. Vandaar dat het artikel matten, door Japan zoo succesvol in Europa ingevoerd, uiterst slecht vertegenwoordigd was. Alleen uit de W. Af. v. Borneo waren meerdere rotan matten aanwezig, mândong- en pandan matten van Bagelén, Grissés en Bawean eveneens in grooter getal. Doch van de Preanger, waar mooi matwerk gemaakt moet worden, was er bijv. niets, een lot, dat veel plaatsen te beurt viel. Een vreemdheid zoo tenminste op deze tentoonstelling niet vermoed hebben, dat Indië in verscheidene streken indische mattenindustrieën bezit, die naar cijfers te oordeelen belangrijk genoemd mogen worden.

En toch kan het vlechtwerk van zoo bijzondere praktische waarde voor indische handarbeid worden. Een gulle, tropische natuur, die overvloedig grondstoffen geeft, een natuurlijke geschiktheid door het bezit van lenige, dunne vingers, een goedkoop levenswijze, dat zijn allemaal factoren van overwegend, economisch belang Voeg daarbij een afwezigheid van machinale concurrentie, dan wordt het onbegrijpelijk dat niet reeds lang in deze richting gewerkt en

goedschiks het terrein is opengelaten voor de Japansche mat, die hoe smakelijk ook er uitziet bij het minste losraken der verbindingsdraden waardeloos wordt.

Opzettelijk schrijf ik hier: in deze richting gewerkt. Want met enkel matten te vervaardigen en naar Europa te zenden is de zaak alles behalve gered. De studie van het Indische vlechtwerk heeft onlangs aangetoond, dat de indische kleuren zeer onvoldoende zijn en dat er voorloopig voor bamboe slechts één kleur bekend is, die in den vezel doordringt, dat bijv. Java voor mândong en pandan slechts twee goede kleuren bezit. De afwezigheid van andere kleuren schuilt m. i. in het missen van goede mordants; tenminste, hoewel plaatselijke onderzoekers over het algemeen goede aandacht geschonken hebben aan indische ververij, is het mij niet gelukt er een vermeld te vinden. En toch is in kalkwater een zeer geschikt en eenvoudig mordant te vinden en geeft een bleeken van bamboe en rotan in loog een goede voorbereiding voor later verven. Dit is inderdaad een levensvraag voor het Indische vlechtwerk en het lijkt mij van buitengewone waarde te zijn, dat de Directeur van het Koloniaal Museum mij beloofde, dat in zijn laboratorium naar oplossing getracht zou worden; de mooie kleuren in dat laboratorium, o.a. voor perkamentbak gevonden, doen het beste verwachten.

Een tweede vraagstuk is niet in Europa op te lossen. Bamboe, rotan, pandan, mândong en lontar vormen het voornaamste materiaal. Meerdere keuze is voor exploitatie of grooter schaal gewenscht en zouden er in de tropische flora geen meerdere te vinden zijn, bijv. grassoorten, waarop het Japansche weven der matten toegepast kan worden, planten, waarvan de stengel gedroogd de kwaliteiten van ons stroo bezit of door kleur en fijnheid voor fijn mandenwerk geschikt zijn? ..

Echter mag dit wijzen naar leemten niet opgevat worden, alsof het Indische vlechtwerk in zijn huidige toestand zonder commerciële waarde zou zijn. Enkel zwart en natuurkleur, zoals de tabir's uit Benkoelen en Borneo zelden zoner te zien gaven, is een zeer gelukkige combinatie. Het mooie rood en zwart der Bagelén'sche matten is eveneens van veel waarde en als, zoals de Bawean'sche tikar's (ook een enkele uit Bagelén) het materiaal door zorgvuldige voorbereiding een zijdeachtigen glans verkregen heeft, krijgen we een aantal goede eigenschappen, waardoor de Indische mat nu reeds met de Japansche kan concurreren.

Voor al de voorbereiding van het vlechtmateriaal moet daarbij ernstige nadruk gelegd worden. Zonder deze worden bierstoffen grof in kleur en vorm, terwijl bij bamboe, rotan, lontar en pandan een slordige behandeling bij het splijten alles kan bederven. De djangat, een eenvoudig apparaat, o.a. op Borneo en Sumatra in gebruik (zie mijn vlechtwerkboekje) is voor het bekomen eener uniforme breedte zeer geschikt. Op beide eilanden worden hier en daar de strooken gevlansd door te tusschen gespleten bamboe te trekken. Allemaal schijnbare futiliteiten, die dikwijls over het hoofd gezien worden, behalve door den inlander, als hij voor zich zelf iets goeds maakt. Dit maak ik tenminste op uit het verschil tusschen voorwerpen op bestelling gemaakt en die voor eigen gebruik bestemd zijn geweest. Dergelijke verwaarloozing en nonchalante behandeling geven zoo dikwijls aan het indische werk een primitief aspect, dat het niet behoef te bezitten, terwijl de technisch-ongeoefde European het belang daarvan zelfs niet vermoedt.

Het vlechten zelf is een eenvoudige techniek. Bij hard materiaal als bamboe en rotan moet voor een goed aanslaan der vlechtdraden zorggedragen worden; bij biezen is dit minder lastig, slechts het invoegen van nieuwe biezen als verlengdraden moet na de bewerking onzichtbaar zijn.

Eveneens bij biezen matten is het stampen na het vlechten van bijzondere betekenis. De ietwat ronde biezen worden hiermee vlakgeslagen, een bewerking, waardoor de mat in de breedte uitzet. Geschiedt dit onregelmatig, dan krijgen we als noodzakelijk gevolg een randlijn, die bedenkelijke buigingen maakt, de mat geheel bederft. Ook het afwerken der kanten, het omslaan en naar binnen vlechten kan tot het goed aspect bijdragen.

De bestemming van de mat moet tevens de bewerking beheerschen. Voor vloermatten moet het ornament ontstaan door het nemen van gekleurde schering en inslag. Voor wandmatten kan echter door het supplementair invlechten van draden een uitvoeriger decoratie verkregen worden. Ik weet wel dat dit op enkele plaatsen van Java uit den treure op vloermatten toegepast wordt, doch zulke exemplaren zijn niet tegen de Europeesche schoensool bestand. De later ingevlochten draad ligt natuurlijk hooger dan het fond, is bovendien weinig solide daarmee verbonden, zoodat de versiering het eerste slijt en de mat alras een haveloos uitzien krijgt. Ook is een dergelijke mat niet aan twee zijden bruikbaar, wat voor dit artikel een dringende eisch is.

Het Javaansche vlechtwerk ornament is niet schitterend; het staat vrijwel gelijk met het gewone weefsel. Strepen en nog eens strepen! Soms een sémis van bloemvormen en een uitvoerige combinatie van schuine lijnen, door heldere banden afgewisseld. Zoo waren er bijv. onder de groote collectie uit Bagelén dezen zomer slechts enkele mooiere patronen, die echter in geene deele de ornamentrijkdom van de Borneo'sche, Sumatra'sche en Minahasser matten gelijk kwamen.

Dit is een belangrijk punt! Ornament als het bovengenoemde kan de Indische mat een onmiddellijk overwicht geven op de Japansche; een belangrijke voorsprong. Onze machines kunnen wel eenvoudig versierde matten maken, doch geen ingewikkeld ornament. En bij deze handarbeid kan een uitvoerig ornament in bijna dezelfde tijd als een sober uitgevoerd worden. Een nieuw patroon vraagt alleen in den beginne de aandacht van vlechtsters en waar bijv. de Dajak'sche op makkelijk te onthouden getallen berusten, zal ook de Javaansche weinig inspanning daartoe behoeven.

Doch ook in deze richting zal gewerkt worden! Bij „Oost en West“ is n.l. een klein drukje in voorbereiding, dat eenige mooie patronen voor matten uit verschillende delen van den Archipel zal bevatten en bedoeld is als profneeming. Verspreiding van dit boekje in de vlechtwerkcentra van Java zal moeten uitmaken of uitvoering en bedoeling kans van slagen en begrijpen heeft.

Ten slotte een opgave van meest geschikte matten. Vloermatten voor serres en eenvoudig ingerichte vertrekken als gemiddelde maat M. 2.80—3.50. Deze kunnen in prijs en duurzaamheid gunstig concurreren met de goedkope tapijten, mits op bovenbeschreven eischen acht-geven wordt. Ook loopers werden mij door een deskundige op meubileringsgebied ter vermelding aanbevolen, daar deze eveneens door prijs en soliditeit de aandacht zullen wekken. Gemidd. maat M. 0.70 in rollen van 8 à 10 M., zoo mogelijk 30 M., wat voor geweven loopers de gewone lengtemaat is.

Wandmatten kunnen in een breedte van M. 0.70 voor lambriseringen in gangen en winkels dienen. De Japansche mat wordt hiervoor veel gebruikt. In het ornament moeten vooral staande (verticale) lijnen voorkomen, wat bij toepassing der matten van belang is. Ook zijn

wandmatten achter bamboeporte-manteaux zeer gewenscht en als verlengstuk van houten bovenkappen. Hiervoor is M. 0.90—1.60 de gemiddelde maat.

Fijne tafelmatten, waarvoor nu faute de mieux Japansche gebruikt worden, in drie maten: M. 0.50—0.85, 0.42—0.70, 0.55—1.50. Overbodig haast te vermelden, dat deze met water afgenomen moeten kunnen worden. Hetzelfde geldt de bordenmatten, waarvoor op 't oogblik eveneens weinig goeds in den handel is.

Stoelmatten in twee maten: M. 0.35—0.40 en 0.40—0.45. Hierbij moet gezorgd worden voor stellen van 6 stuks, terwijl de kanten niet afgewerkt mogen wezen. De loshangende zijden moeten ongeveer M. 0.10 breed zijn. Bij de losse ramen, die veelvuldig voor de zitting in zwang komen, is dat zeer bruikbaar.

Leiden. Febr. 1903.

J. A. LOEBER JR.

RECLAMES.

Mej. MOONEN—HENNES,
Bilderdijkstraat 98, alhier.
UITZENDING van DINERS.
Kamers met pension te huur.

Abonnement geldig in
BERLITZ
meer dan 170 steden
SCHOOL
ALL MODERNE
TALEN
Onderwijs Vertalingen
ALLEEN Telf. 1138
NOORDEINDE
Genaarschurd wordt tegen anglische nabootsing

Oost-Indische berichten.

Verslagen van de landkolonie Pangoesen en van de Witte-kruis-kolonie. Semarangsch Comité voor zieke en behoeftige Inlanders als rechtspersoon erkend. Veeziekte in de residentie Semarang. Vijf- en twintig jarig Jubilé van de Hoogere Burgerschool te Semarang. Een indische bamboe over de mindere welvaart.

Padiogest in het Sidjoendjongsche (Sumatra's Westkust) en kunstmatige bevoeding der sawah's. Noodlijdende bevolking in Bodjonegoro. Paarden- en rundfokkerij in de residentie Pasoeroean. Diefstalen van kinabast in de Preanger. Steenkolen op Atjeh. Landbouwerdiedbank te Djokja. Oost en West in N.-I. en de permanente tentoonstelling.

Aan het verslag over de maand December j.l. van de landkolonie voor noodlijdende Inlanders te Pangoesen, voorkomende in het Bat. Nbl. wordt o. m. het volgende ontleend:

„Den 30e November was een saldo aanwezig van f 5730.08 $\frac{1}{2}$, sedert werd uitgegeven f 724.915, zoodat op 31 December een saldo bleef van f 5005.17.

Onze familie van „armen“ is deze maand toegenomen tot 93 personen, terwijl nog 27 op weg zijn hierheen, allen afkomstig uit de armenlands te Pati, die wij hier zooveel mogelijk aan het werk zullen zetten. Het is echter moeilijk om geschikt werk voor de menschen te vinden, daar de regentij hier flink is ingetreden en onze luidjes nog niet gehard genoeg zijn om in weer en wind aan het werk te blijven. Daarbij kunnen wij met al die regens haast geen bamboe krijgen om hun op andere wijze werk te verschaffen. Toch wordt er zooveel mogelijk gewerkt, als het niet te zwaar regent. Hier en daar moeten goten gegraven worden voor den afvoer van het water, pagers moeten gemaakt worden, steenen uit de rivier gehaald om nette paden aan te leggen enz.

Voor zulk een groote familie, is héél wat eten noodig, wij hebben daarom nog een paard moeten aanschaffen, om de rijst van de pasar of uit de desa's hierheen te dragen. Aan reiskosten hebben wij deze maand nog al veel moeten uitgeven. Het was om eenige noodige inkoop voor de kolonie te doen en geld te halen te Semarang. Bovendien kwamen daar de reiskosten bij voor de 27 personen die van daag of morgen hier kunnen zijn. Verder moeten wij geregeld elke maand een paar keeren iemand naar Pati zenden om de noodige kedelé (een soort boontjes, waar soja van gemaakt wordt) en droge visch voor ons volkje in te koopen.

Reeds een aardig stuk van de ons toegewezen 150 bouws hebben wij opgekapte en plantklaar gemaakt. Om van de regens nog gebruik te kunnen maken en bij tijds te kunnen planten, hebben wij daarvoor niet alleen de opgezetenen aan het werk gezet, maar ook desavolk gehuurd, daar het met ons volkje alleen te langzaam zou vorderen. Onze djagoeng begint nu rijp te worden en de kinderen moeten over dag de wacht houden en de mannen 's nachts, om te waken tegen twee- en vierhandig dieven.

Met den gezondheidstoestand gaat het nog niet naar wensch. Door het slechte leven, dat sommigen vroeger geleid hebben, (bij sommigen ook door slechte voeding bij al het gebrek dat zo geleden hebben, bij de kinderen ook door overgeërfde ziekten van hun ouders) breken hun wonden telkens open. Ook hebben wij nog altijd veel koorts- en buiklijders. In de afgelopen maand stierven een oude vrouw en een meisje.

Met nieuwejaarsdag gaven wij onzen luidjes een klein feestje. De inkomsten waren er niet naar, (wij ontvingen in de afgelopen maand geen enkele gift) om dit op groote schaal te kunnen doen. Maar allen waren zeer voldaan bij het genot van een kopje koffie en wat koekjes en de kleinen waren uitgelaten over het pakje vuurwerk, dat een van mijn nichtjes mij voor hen had medegegeven enz.

Hoe moeielijk deze arbeid ook is, toch is het werk ons lief en in dit nieuwe jaar gaan wij met nieuwen moed voorwaarts, in afhankelijkheid van Hem, die ons dit werk opdroeg en die ons zoo kennelijk nabij is.

Aan den voet van dit verslag, geteekend door Mejuf vrouw M. Jansz, wordt alsnog bekend gemaakt dat juist na het schrijven daarvan, twee giften werden ontvangen, een van Weltevreden, zonder naam, groot f 100 en f 20 van E., Dr. te Tj.

In de Locomotief komt het verslag voor over de maand December j.l. van de Witte-kruis-kolonie bij Salatiga, waaraan wij het volgende ontleenen:

„In de maand December van het afgelopen jaar werd een bedrag groot f 174.40 aan giften ontvangen, waarvoor aan alle gevers hartelijk dank werd betuigd.

Op ultimo December bedroeg het aantal kolonisten en kolonistjes 397. Herhaaldelijk werden troepen van 3 tot 8 personen van Salatiga naar de kolonie gebracht, waaronder sterrenden, een krankzinnige, waterzuchtigen, met wonden behepten en onbeschriftigje vervulden. Een vrouw stierf binnen een paar uren nadat zij op de kolonie gebracht was. Ondanks al hetgeen ons drukt, zijn wij meer dan ooit

overtuigd dat de grondslagen worden gelegd voor een toekomstig zeer groot werk en zijn mijn vrouw, assistent Zupinger en ik (A. van Emmerik) vol moed en geestdrift.

Daarna volgt een beschrijving van het uitstekend geslaagde Kerstfeest, bijgewoond door een 400 tal Kolonisten. Een 500 tal stukken kleding waren gemaakt en een 1000-tal pakjes thee, suiker, knikkers enz. lagen gereed voor den grooten kerstboom.

Verder lezen wij in het verslag: „'s Avonds werden ruim 100 geresgeld schoolgaande kinderen geheel in nieuwe kleeren gestoken, die zij echter, nadat zij passend bleken, weer af moesten leggen om ze den volgende ochtend bij den Javaanschen onderwijzer te gaan halen. Ze moesten dan een optocht vormen voor een marsch door Salatiga. Reeds om half vier 's morgens kwamen ze aankloppen en reeds om 5 uur hadden wij een troep jongens en meisjes, waarnaar het de moeite waard was om te gaan kijken. Allen netjes gewasschen, in schoone kleeren gestoken, allen eenig keurig papierwerk of roode en blauwe witte-kruis- en Hollandse vlaggen in de hand.

„Een lange veelkleurige stoet van twee aan twee werd gevormd met de muziek, bestaande uit een 10-tal Javaansche tamborjens en een trom in het midden, en langzaam met het oog op de kleineren ging het naar Salatiga onder opperbevel van den beheerder der kolonie, bijgestaan door een cavalierist en den Javaanschen onderwijzer.

Wat er in de harten van passangerijgers omging is moeielijk te zeggen. De vrouwen met hunne zware lasten en vermoeide verschroepde gezichten schenen onverschillig voor iets opvekkends. Op de gezichten der jongere vrouwen zagen wij verbazing en op de breede gezichten van vele mannen gleed de zonneschijn van een goetigen glimlach.

Verder werd bij wijze van een kerstgroet een lied en voor het huis van den militair commandant een zegenwensch gezongen. Zingende ging de optocht door het kampement, de kampong en verder. In de Cantine werd een toespraak gehouden, evenals ten huize van den luitenant-Chinees, waar Chineezen en Inlanders gelegenheid kregen om uit den mond der kinderen een verklaring te hooren van de betekenis van het Kerstfeest. Nadat de kinderen hier onthaald waren ging men verder naar de woningen van den Patih en den Wedono, waar weder zegenwenschen werden gezongen, om eindelijk naar het feestterrein te gaan, waar den geheelen dag pret werd gemaakt. Den volgende dag werd de kerstboom ontdaan van alle cadeaux, allen, van den zuigeling af tot den grijsaard toe, kregen iets en allen moeten wel een diepen indruk gekregen hebben van het Kerstfeest.

Verdienende deze beide inrichtingen niet nog meer bekendheid, waardeering en geldelijken steun?

Aan de Locomotief ontleenen wij het bericht dat de Statuten van de stichting: „Semarangsch Comité voor zieke en behoeftige Inlanders te Semarang“ door de regeering zijn goedgekeurd en de stichting als rechtspersoon is erkend.

De vier eerste artikelen luiden als volgt:

Art. 1. Met het kapitaal, op 11 November 1902 bedragende f 46,500, verkregen uit liefdadige bijdragen in Indië en Nederland, wordt gevormd een stichting, genaamd: „Semarangsch Comité voor zieke en behoeftige Inlanders.“ De stichting is gevestigd te Semarang. Zij wordt aangegaan voor den tijd van 29 jaren en vangt aan met den dag waarop zij door Z. E. den Gouverneur-Generaal van N.-I. zal zijn erkend als rechtspersoon.

Art. 2. De stichting heeft ten doel de opbrekking in de residentie Semarang van een of meer inrichtingen, waar noodlijdende Inlanders zullen worden gevond, verpleegd, zedelijk geleid, met nuttigen arbeid beziggehouden en, voor zoover zij ziek of verwond zijn, degelijk geneeskundig behandeld; voorts om ook in overleg met andere dergelijke vereenigingen in N.-I., door besprekingen met het bestuur of door voorstellen aan de regeering de belangen van hulpbehoevende Inlanders in het algemeen te bevorderen en de armoede onder Inlanders op Java te bestrijden.

Art. 3. De middelen, waardoor de stichting dit doel zal trachten te bereiken, zijn het inzamelen van gelden door beroep op de openbare liefdadigheid in Indië en Nederland, het organiseren van liefdadigheidsfeesten of bazars, het vragen van subsidie of anderen steun aan de regeering.

Art. 4. De stichting wordt beheerd door een comité van hoogstens 30 leden.

Wij wenschen in het algemeen ook deze stichting en in het bijzonder het comité veel succes toe bij het streven tot bestrijding en leniging van den bestaanden nood onder de indische bevolking te Semarang.

Verder ontleenen wij aan hetzelfde blad de mededeeling, dat de veeziekte in de residentie Semarang zich tot heden gelukkig niet uitgebreid en het aantal aangevaste dieren eenigszins vermindert, zoodat de mogelijkheid niet is uitgesloten dat deze ramp nog wordt afgewend.

Juist nu, dat de bevolking de grootste behoefte heeft aan ploegvee, zouden de gevolgen niet te overzien zijn, wanneer de ziekte zich over geheel Midden-Java uitgebreid, zoolks aanvankelijk gevreesd werd.

Deze veeziekte, welke vooral in Grobogan en omstreken zoo hevig woedt, uit zich, door zwellingen aan den tong, keelgang en tong, de dieren kwijlen, de ademhaling is bemoeielijkt, diarrhee en kolijk treden op en na 12—36 uur sterft het dier.

Hoe verbreiding der ziekte heeft volgens den veearts hoogstwaarschijnlijk plaats door middel van gefeeteerde vliegende insecten en blijkt zij zeer contagios te zijn.

Zij moet vroeger in 1899 ook in het district Oendaan en Tjengkalsewse gewoed hebben en volgens de inlanders toen toegeschreven zijn aan het drinken der buffels uit Kali-Serang.

Op last van den resident is verdere aankoop van buffels voor de landbouwende bevolking in Grobogan, Demak, Pati en Koedoens onmiddellijk gestaakt en de uit- en invoer van vee in Grobogan verboden.

Den 17en Januari j.l. werd in den schouwburg te Semarang het 25-jarig bestaan gevierd van de Hoogere Burgerschool, welk feest uitstekend is geslaagd, dank zij den ijver van het feest-comité, dat moeiten noch krachten spaarde om dit schitterende succes te verkrijgen. Een aangenamen indruk maakte de opvallend joviale omgang tusschen directeur, leeraren en leerlingen. Het feest duurde tot vroeg in den morgen.

Van een indischs beambte in de binnenlanden ontving het Bat. Nbl. een artikel over de mindere welvaart, waaraan het volgende is ontleend:

„Als men eens de desa's van zekere afdeling bezoekt kan men gemakkelijk uit de omstandigheden opmaken, dat de steeds toenemende armoede ernstig wordt. Daar zal men zien hoe de arme stumperds in hun armoedige hutten leven, vooral in de bergachtige streken, waar eigenlijk djagoeng het hoofdvoedsel is, doch waar de arme menschen zich in dure tijden tevreden moeten stellen met een mengsel van djagoeng en bladeren of groenten, dat dan gekookt en verorberd wordt om maar den nijpenden honger te kunnen

(*) Zie mijn Catalogus blz. 37.

stillen. Hoe zulke dingen kunnen ontstaan op Java, van oudsher bekend als een zeer bloeiend eiland en met recht de parel van geheel Nederlandsch-Indië genoemd? Ik ken niet alle oorzaken, doch wensch mij alleen een oogenblik bezig te houden met het slechte bestuur, uitgeoefend door de hoofden en mindere inlandsche ambtenaren, omdat zich daarbij sommige gevallen voordoen die waarschijnlijk bij de Europeesche autoriteiten nog niet bekend zijn.

In sommige desa's, waar men z.g. tegalvelden vindt, kan de landrente soms zeer drukkend zijn voor de bevolking, door dat er vele bouws velden braak liggen, waarvan toch belasting geheven wordt. Het desahouf, vreesende voor de dalende landrentecijfers, durft geen vermindering aanvragen, vreesende van zijn chef de aanmerking te hooren dat het land daardoor geschaad wordt, ook al dringen de grondbestuurders bij het desahouf aan op vrijstelling van landrente. Hun wordt dan gewoonlijk gemakshalve geantwoord: "Waarom verbouwen je ook niets, dat is je eigen schuld!"

Dat braak laten liggen van de tegalvelden doen de landbouwers om tweeërlei reden: eendeels omdat de grond gewoonst mestloos zal vergaren voor een volgend jaar en anderdeels wegens armoede.

Bij het bewerken der tegalvelden of andere bouwgronden moet men toch voedingsmiddelen in huis hebben, genoeg voor de behoefte van vier tot vijf maanden, dus tot aan den oogsttijd toe, wil men niet gestoord worden in het landbouwbedrijf.

Maar als men de vereischte voedingsmiddelen niet bezit, is het dan een wonder dat men zijn velden niet kan bewerken en dat eigenaars van uitgestrekte velden liever hun dagelijksch brood verdienen met het verzamelen van sprokkelhout voor den verkoop? Is het dan ook een wonder dat zulke menschen, die met vrouw en kinderen honger lijden, gedemoraliseerd worden en zich overgeven aan diefstal en roof, welke in de laatste jaren zoo sterk zijn toegenomen?

Het gebeurt ook niet zelden dat er menschen zijn, die hun belasting in het geheel of ten deele niet kunnen betalen en dan worden de ontbrekende sommen door het desahouf betaald uit vrees voor het hooge gezag, maar het kan ook gebeuren dat het desahouf vermindering der belasting wegens het onbeplant blijven van velden of wegens misgewas heeft aangevraagd en gekregen, doch hiermede den kleinen man niet in wetenschap stelt, met het doel de belastinggelden in eigen zak te steeken.

Terecht wordt nu dan ook gezegd dat de landrente, nu de bevolking verarmd is, te zwaar blijkt te zijn. Zoo in dezen toestand van overheersing wegens geen spoedige hulp verstrekt wordt, valt het niet te betwijfelen dat ketjoe-partijen op alle plaatsen veelvuldig zullen voorkomen.

Geldelijke steun is bepaald noodig om de bevolking te redden. De te zware belastingen dienen verminderd te worden tot zoolang de bevolking weder genoeg bijgekomen zal zijn om ze later, indien er geen bezwaren meer bestaan, weder op den ouden voet terug te brengen.

Het vorenstaande zal zeker reeds de aandacht getrokken hebben van de commissie, belast met het onderzoek in zake de mindere welvaart, waaruit zij dan zal hebben ontwaard dat de bevolking niet alleen te lijden heeft van honger en gebrek, maar ook nog te kampen heeft tegen willekeurige, aan knevelarij grenzende, handelingen van de zijde hunner hoofden.

Aan de Padanger wordt uit Tandjoeng Ampaloe (Sidoengjoeng) gemeld dat de toekomst van den padi-oogst aldaar vrij donker wordt ingezien en wel ten gevolge van de plotseling weder ingevallen droogte, waardoor het overplanten op den uitgedroogden en gescheurden grond onmogelijk gemaakt werd. Om in het watergebied der sawahs te voorzien, heeft het energieke laraschouf aldaar reeds gegeven om aan den over der Ombilin-rivier waterladders (kintjir) te maken, waardoor het water uit de rivier opgeschapt wordt en gebracht tot een hoogte, iets minder dan de middellijn van het rad bedraagt.

Voor hen, die in de Limapoeleh (50 Kota's) bekend zijn, is het geen geheim, hoe door dat middel bij herhaling het mislukken van vrij groote uitgestrektheden sawah belet is en verdient de navolging dezer kunstmatige bevoeiing, volgens dat blad, de grootste toejuicing.

Aan het Nieuws van den dag voor N. I. ontleenen wij het bericht dat het den assistent-resident van de afdeling Bodjonegoro gelukt is van de regering te bekomen, ter ondersteuning van de noodlijdenden in zijn district: f12000 voor zaadpadi, f12000 voor het maken van wadoeks, (reservoirs, regenbakken) plus f7000 voor het verzamelen van grint voor eenige wegen, wat anders in heeren dienst moet plaats hebben, f490 voor proefnemingen met kedel-aanplantingen, een doctor-djawa voor Padangan en verhooring van de toelagen van den civiel-geneesheer aldaar.

Wederom dus een nieuw bewijs dat het tegenwoordig der regering ernst is den kleinen man in zijn nooden en behoeften tegemoet te komen.

Met genoegen verneemt het Soer. Hbl. dat ook in de residentie Paseroean, op initiatief van den resident, van bestuurswege de verbetering van de paarden- en rundveefokkerij zal worden aangemoedigd. In de afdeling Probolinggo, zal op aandrang van den assistent-resident van Kraksaan het streven vooral gericht zijn op de veredeling van het rundvee, terwijl in de afdeling Malang meer gelet zal worden op veredeling van het paardenras, dat er zeer achteruitgegaan is. De reis van den resident naar de veetoonstelling te Bandoeng komt zoodoende zijn gewest zeer ten goede.

Spoedig zal te Malang een bijeenkomst worden gehouden, waar de inlandsche ambtenaren met bovengemeld streven zullen bekend gemaakt worden.

Wij kunnen niet anders dan deze pogingen tot verbetering van den inlandschen veestapel van harte toejuichen en hopen dat ook in andere afdelingen dit goede voorbeeld weldra zal gevolgd worden.

Volgens een correspondentie van een kinaplantier aan de Preangerbode is in de Preanger een nieuwe industrie geboren, die, wanneer niet met kracht daar tegen wordt geageerd, aanleiding kan geven tot zeer eigenaardige toestanden.

Tot nog toe was de kinabast voor den inlander een geheel waardeloos artikel en hoorde men nooit van diefstal daarvan, omdat hij dien niet aan den man kon brengen, daar geen enkele kinaplantier dezen bast zou opkopen, wel wetende dat die gestolen moest zijn.

Nu echter is er een kinaplantier zelf begonnen met het opkopen van door inlanders aangeboden bast, met dat gevolg dat reeds op verschillende ondernemingen kinabast uit de tuinen is ontvreemd.

Men heeft n.l. een 50-tal boomen op stam geschild over een lengte van 5 voet ongeveer en een 8-tal boomen bij den grond omgekap en geheel van den bast ontdaan, die voor het grootste gedeelte werd verkocht.

Gelukkig dat een der dieven is gearresteerd, terwijl ook de opkoper is aangeklaagd, daar thans de mogelijkheid bestaat deze handel spoedig weer verdwijnen zal.

Aan de Sumatrabode ontleenen wij het teleurstellende bericht, dat het door het gouvernement bevolen onderzoek naar steenkolen in de Atjeh-vallei geen resultaten heeft opgeleverd.

Volgens de Djokja-Ct. bestaat er plan om te Djokja een soort landbouwcredietbank op te richten, welke bank zich in hoofdzaak zou bezighouden met het geregeld verstrekken van voorschotten op grondhuur aan apanagehouders.

Het blad schrijft daarover: Tot nog toe is het door onvolledige bepalingen in het landhuur-reglement zeer moeilijk voor apanagehouders om tegen een oirbare rente voorschot op grondhuur te krijgen, omdat zij zoo goed als geen waarborg kunnen bieden voor behoorlijke terugbetaling. Dit zal nu anders worden en daarmede rekening houdende, bestaat het plan tot oprichting van een bankinstelling met een maatschappelijk kapitaal van een miljoen gulden.

Krachtens de bestaande statuten mag de Javaasche bank zich daarmede niet inlaten en verwordt het ons daarom zeer, dat nòch de Cultuurmaatschappij der Vorstenlanden, nòch de Escomptomaatschappij daartoe het initiatief hebben genomen en het zelfs zou hebben laten komen, dat een nieuw op te richten landbouwcredietbank hun dit gras voor de voeten gaat wegmaken.

Flink zoo, nu zullen de apanagehouders tenminste gevrijvaard blijven voor de woekerrente, die ze doorgaans hier of daar te betalen hebben. Naar het Bat. Nbl. met genoegen verneemt, heeft de regering, daarmede blij gevend van haar belangstelling in het streven der vereniging Oost en West, voor de permanente tentoonstelling van voorwerpen van Indische kunstnijverheid, welke door de vereniging wordt ingericht, tegen een uiterst geringen huurprijs het gebouw op Rijswijk afgestaan, vroeger geoccupeerd door het bureau van het mijnwezen.

De tentoonstelling, waaraan krachtig gewerkt wordt, zal in den loop der volgende maand geopend worden.

West-Indische Berichten.

Naar aanleiding van het bericht dat het Bestuur in Suriname een ontwerp-verordening voorbereidt, om Paramaribo van Gouvernementswege te verlichten, schrijft *De Surinamer* in verband met de wenschelijkheid dit samen te doen gaan met een elektrische tram door de stad, het volgende:

"In het begin van December des vorigen jaars richtte een ingezetene dezer stad een schrijven tot den „Manager of The Demerara Electric Compy. Ltd." te Georgetown. In dat schrijven, waarvan ons welwillend copie werd gegeven, werd de ellendige toestand beschreven, waarin de straatverlichting van Surinames hoofdstad zich

bevindt. Ook werd gewezen op de wenschelijkheid van het totstandkomen eener elektrische tram alhier. Eindelijk werd de Manager zelf, of iemand in zijn naam, uitgenoodigd een bezoek te brengen aan Paramaribo ten einde zich van een en ander te vergewissen. In den brief werd ook gewezen op de bereids aangevraagde concessie tot verlichting der stad door middel van gaslicht.

Wij veroorloven ons hier eene kleine bemerking. De schrijver had volledigheidshalve kunnen vermelden, wat Gouverneur Tonckens in de Mem. van Antwoord voor de Ontwerp-begroting van 1903 aan de Kol. Staten mededeelde, n.l. dat verschillende concessie-aanvragen voor elektrische verlichting waren ingekomen, waarbij voor sommige zeer gedetailleerde gegevens waren verstrekt; dat daarna nog aanvragen waren ingekomen voor verlichting met acetyleneegas, met luchtgas en met watergas. Hoe het met die aanvragen vergaan is, zouden wij echter niet kunnen zeggen. Doch verzoeken wij tot het onderwerp terug.

Zeer spoedig ontving bovenbedoelde ingezetene van Paramaribo een antwoord uit Georgetown, waarin hem het bezoek van den directeur werd toegezegd, doch niet dan na Kerstmis. Een werkelijk kwamen den 9n dezer per Royal Mail de heeren H. P. Bruce, directeur en J. F. Alexander, ingenieur van genoemde Maatschappij alhier aan.

Na de stad in verschillende richtingen doorkruist te hebben, kwamen zij tot de overtuiging, dat hier wel iets te beginnen was. Eene audientie werd aangevraagd bij onzen Gouverneur, doen deze kon de heeren niet ontvangen en verwees hen naar den Chef van het Bouwdepartement, die hen ook zeer welwillend ten dienste stond.

Daar vernam de heer Bruce, dat de Gouverneur voornemens was een ontwerp-verordening bij de Kol. Staten in te dienen tot elektrische verlichting der stad Paramaribo van gouvernementswege. (Zie De Sur. no. 5). Hem werd aangeraden een request bij het Bestuur in te dienen. Wordt het ontwerp door de Kol. Staten aangenomen en door de Regeering van 't Moederland goedgekeurd, dan zal het natuurlijk zonder effect blijven; maar wordt het door de Kol. Staten of door de Hooge Regeering verworpen, dan zal de Demerara Electric Company wel kans hebben concessie te verkrijgen.

Wat het Bestuur betreft, dit heeft niet het minste plan, aan Paramaribo een elektrische tram te schenken Aldus onze zeggman.

Nu dringen zich vanzelf de vragen op: Wat is voor Paramaribo en zijne bewoners beter: alleen elektrische verlichting van gouvernementswege, of elektrische verlichting en elektrische tram van wege eene particuliere maatschappij? Wat zal zwaarder drukken op onze noodlijdende kolonie: exploitatie van gouvernementswege of door eene particuliere maatschappij, waaraan het Bestuur jaarlijks eene som zou uit te betalen hebben voor de straatverlichting en die der openbare gebouwen, welke som die der tegenwoordige verlichting wel niet of niet verre zal te boven gaan. Wij laten de beantwoording dier vragen aan de kundigen over en stellen ons er mee tevreden, de aandacht op deze belangrijke zaak gevestigd te hebben."

Uit tal van opmerkingen en mededeelingen blijkt het, dat de heer Lely door zijn minzaamheid en welwillendheid en ook door de wijze van optreden bij verschillende gelegenheden meer en meer veler achtting en genegenheid in de Kolonie weet te winnen; maar wij zouden hiervan geen melding van maken, vooral omdat wij weten, dat niets zoo wisselvallig is, als dergelijke „volksuitingen", wanneer de *Surinamer* er niet als een bijzonderheid op wijst, dat deze Gouverneur bij de begrafenissen tegenwoordig was van Mr. Juda, den onlangs overleden Voorzitter van het Hof van Justitie. „Het is een gebeurtenis", zegt het blad, „voor zover wij ons kunnen herinneren, ongekend in de geschiedenis van Suriname, dat een Gouverneur, met uitzondering van dat van den toenmaligen Kommissaris des Konings, Mr. Leonard Metman, een lijk van deze of gene autoriteit in persoon heeft gevolgd."

In het meer besproken Rapport van Professor Went wordt er met klem op gewezen, hoe geleidelijk aanplanten van boomen voor de toekomst der West-Indische eilanden een noodzakelijke eisch zal wezen en hoe 't kappen van de bestaande boomen voor brandhout als anderszins krachtig moet worden tegengegaan. In den breede en duidelijk zet de Hoogleraar het nut uiteen van een voldoende plantengroei voor den bodem en wijst hij op de schade die berokkend wordt bij 't uitroeien van boomen; en nu lezen wij het volgende in de *Amigo di Curaçao*:

„Onze collega *La Cruz* ontvangt van zijn correspondent een treurig bericht; ± 100.000 boomen werden er geveld, om kalk te branden. Daar dit geschiedde zonder verlof van het Gouvernement en de boomen voor verreweg het grootste gedeelte op Gouvernements-terrein stonden, heeft de politie er zich mede bemoeid.

Met *La Cruz* hopen wij, dat de hoofdschuldige streng gestraft worde, d. w. z. de persoon, die bevel gaf de boomen om te hakken; het arme volk, dat dit bevel uitvoerde, kon moeilijk weten, dat dit zonder het noodige verlof geschiedde.

Hoe is het echter mogelijk, dat al deze boomen werden geveld, zonder dat zij, die het toezicht daarop moeten houden, het zagen? Waarom moest een vreemde de politie waarschuwen?"

Als een gevolg van het streng optreden van Groot-Brittannië, Duitsland en Italië tegen de naburige republiek Venezuela, wordt onze haven gestadig in en uit geloopt door vreemde oorlogsbodems", zoo lezen wij in „*De Wekker*" van 10 Januari jl.

Dit brengt zeker voordeelen mede voor den handel en voor een gedeelte der bevolking, maar te langen leste loopt het uit, zooals men er reeds een vóórproef van heeft, op duurte van de voornaamste voedingsmiddelen, een toestand, die verergerd wordt door gebrek aan vruchten uit Venezuela, ten gevolge van de blokkade van de havens der republiek. Het vleesch is duur en daarbij schaarsch geworden, want de oorlogschepen in de haven koop alles op wat geslacht wordt, zoodat ten laatste gebrek aan slachtvee moet ontstaan.

In „*De Vrijmoedige*" van 15 Januari staat: „Het Duitsche schoolschip *Stosch* is i. l. zondagmorgen alhier teruggekeerd, na zich op St. Thomas en Portorico van rondvee voor de blokkeerende Duitsche oorlogschepen te hebben voorzien. Het bracht ruim 90 stuks aan."

„Het Engelsche stoomschip *Darien* heeft i. l. maandag 199 runderen van Savanilla alhier aangevoerd ter voorziening in het gebrek aan slachtvee, ontstaan door het groot verbruik van vleesch door de vreemde oorlogschepen in onze haven."

De vleeschnood is dus zeker ten deele weer verholpen, maar zoo van hier uit maakt het geen groot schen ipdruk, dat bij de minste buitengewone drukte van vertier, het vreemde schepen moeten zijn, die in de nooden van Willemstad moeten voorzien. Wij dachten dadelijk aan de Schipbrug, de elektrische verlichting en de waterleiding, die, zooals de heer Supheert ons onlangs vertelde, eerst waren tot stand gekomen, toen een Amerikaan het idee kreeg, dat de exploitatie er van, voordeel zou opleveren.

INGEZONDEN.

Hulp voor een Melantsche.

Ten behoeve van een diep ongelukkig braaf man wordt de milddadigheid ingeroepen van een ruimeren kring, zoowel in Nederland als in Indië. Elk die weet, welk een vreeselijke, hopeloze ziekte de melantscheid is, zal getroffen worden door de volgende droeve feiten, en een bijdrage willen geven tot leniging van zoo onafwendbaar leed.

De persoon B., een opzessend en arbeidszaam man, geboren omstreeks 1860, kwam in 1886 als machinist in dienst bij de zee-politie tot tegengang van den opiumsluikhandel. Bijna vijf jaar lang vervulde hij dien post tot de hoogste tevredenheid van zijn chef, den hoofdinspecteur H. L. Ch. te Mechelen; hij onderhield van zijn verdiensten tevens zijn moeder en zuster, wonende te Rembang. Toen vertoende zich de eerste sporen van een beginnende, maar spoedig verergerende melantscheid. Weldra kon hij niet meer in dienst blijven, ook tot behoeding van het verdere personeel. In 1890 trok hij zich daarom terug, en vestigde zich als grofsmid in een kampong bij Buitenzorg.

Door de degelijkheid van zijn werk, kreeg hij, als kundig vakman, voldoende arbeid van verschillende kant. Inlandsche werktuigen werden gemaakt, als patjoels, enz.; ook voor fabrieken en particulieren werd hem menig e opdracht gegeven. Hij kon zichzelf bevredigend onderhouden.

Doch nu is dat alles voorbij; de man is niet meer tot arbeid in staat. Wie ooit een melantsche gezien heeft, kan ze zich voorstellen, die stompjes van vingers, die door de zwelling van wangen en oogleden dichtgegroeiwd oopspleten. De man is een volkomen deerniswaardige geworden, een hulpbehoevende.

Daarom, en op aanstichting van den heer te Mechelen bovengenoemd, die beter dan iemand dezen braven man in zijn goede dagen gekend heeft, heeft zich een comitè gevormd, hetgeen den man in zijn ongeluk wil bijstaan. Er vereenigden zich de heeren:

W. O. Gallois, oud-vice-pres. van den Raad v. Indië, den Haag; dr. L. W. G. de Roo, oud-directeur van O. E. en N., den Haag; E. A. Rovers, oud-directeur van Financiën, Asten; prof. mr. J. de Louter, hoogleraar te Utrecht; mr. C. Th. van Deventer, oud-advocaat te Samarang, den Haag; jhr. E. van Rijkevorsel van Kessel, notaris te Nijmegen; H. L. Ch. te Mechelen, oud-hoofdinspect. Polychen (Neumark); G. P. Rouffaer, adj.-secr. Kon. Inst. v. N.-I., den Haag.

Zij dan roepen nu de publieke milddadigheid in om den man, die wie weet nog hoeveel jaar zijn kwaal zal moeten rondsliepen, verzachting te brengen in zijn hopeloosheid. Thans bevindt zich B. te Tjibioek bij Pandeglang (Bantam), om er — laatste illusie der melantschen! — heil te zoeken bij een daar aanwezige geneeskragtige bron.

ADVERTENTIËN.

BOEKHOUDEN.

Opleiding voor Practijk en Examen.
H. VAN VEEN,
Heemskerkstraat 9, Den Haag.



Schoonschrift.

In enkele lessen volkomen verbetering van het slechte handschrift. Resultaten verrassend; opleiding voor examen M. O., enz.

H. MOLL,

Hofcalligraaf van H. M. de Koningin-Moeder,
Leeraar M. O.

TOLLENSSTRAAT 98.

Mevrouw M. STOFFERS VAN SWIETENSTRAAT 134.

Gelegenheid tot onderricht in Huis-houdelijk Maleisch. In 30 lessen kan men zich voldoende op de hoogte stellen. Informatie Bureau Oost en West. Vervaardiging van Indische uitrustingen. Voorhanden: Ind. Koetangs (Jav. en Europ. model) ter vervanging van corset.

Th. N. Eijffinger,

Hofleverancier.

Hooge Westeinde 5. Telefoon Interc. 124. Den Haag.

Specialiteit in Behangselpapieren,

Lincrusta Watton en Goudleerpapier.

Salubra (muurschildering) } Hygiënisch afwaschbaar.
Tekko (zijde imitatie)

Vitrauphonic-Papier (imitatie glas in lood).



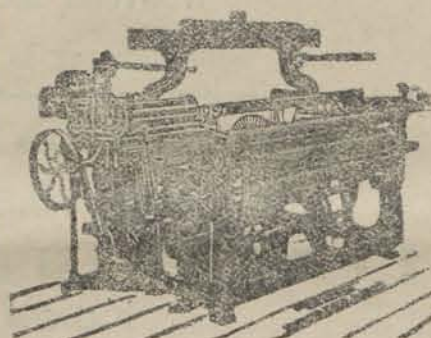
Naaimachinehandel v/h A. LEWENSTEIN,

Wagenstraat No. 18a, — Den Haag.

Levert de beste:

NAAIMACHINES a contant en op afbetaling.

De meest nieuwe soorten steeds voorhanden.
Op alle machines kan geborduurd worden.
Onderricht gratis.
Drie jaar schriftelijke garantie.
Machines worden ook op zicht gezonden.



Uitsluitend	Natuur wolien
Witte Goederen	Ondergoederen.
—	—
Uitzetten.	Tricot Goederen
—	—
Luiermanden.	VAN
—	JANSEN
Uitrustingen.	& TILANUS,
	FRIEZENVEEN.

Ver. Linnen en Katoen Industrie

„TWENTHE"

Piet Heinstraat 45, Den Haag.

NB. Men gelieve ons fabriek niet te verwarren met het gewone fabrieksgoed, daar zowel Dames-, Heeren- als Kindergoed liefst naar in te leveren modellen keurig gemaakt wordt, en daarvan zoo noodig eerst een geregen pasmodel gegeven wordt.

Prijscouranten en informatie betreffende de uitrustingen voor Oost- en West-Indië worden verstrekt door de Informatiebureaux van de Vereeniging „OOST en WEST" Heerengracht 4 den Haag en te Weltevreden.

Eduard Pelger,
MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN en PELTERIJEN.
Prinsestraat 39,
's-GRAVENHAGE.



DAMES LAMBOOY, 2e Wagenstraat 86a, Den Haag.
W. VAN OLPHEN, Molenstraat 39, " "
B. STRAUB, Frederikstraat 40, " "
VAN ROOY, Paul Krugerlaan 20, " "

A. N. BORSBOOM
COIFFEUR,
Heerengracht 50a bij de Prinsessegracht
DEN HAAG.
De Salons zijn des Zondags tot 6 uur geopend.

Haagsche Assurantie-Compagnie
voor Brand enz. van 1805
te 's-Gravenhage.
Kantoor Z.O., Buitensingel 245 b/h. Bezuidenh.
Directeuren:
C. W. VERSTEGE en Mr. W. F. G. MASTENBROEK.
Commissarissen:
Mr. W. K. F. P. Graaf van BYLANDT
Mr. J. G. GLEICHMAN.
A. J. H. VAN KAPPEN.

Behangerij.
Stoffeerdery.
Meubelmakerij.
Complete Meubilering.
ORRECHTSTRAAT 173/175. DEN HAAG.
F. J. VISSER & Co.

C. HOYNG,
Den Haag. — Utrecht.
Geïllustreerde Prijscouranten worden gratis op aanvraag toegezonden.
Echt Chinesees Thee,
speciaal aanbevolen aan Indische familie's.

A. J. MESKER,
MEUBELFABRIKANT.
Hofspui 51. Telefoon No. 240. 's-Hage.

Inrichting voor COMPLETE MEUBILERINGEN,
zowel in koop, als in huur.
Complete Ameublementen voor geheele huizen,
boven- of benedenhuizen steeds voorradig.
Gemeubileerde Huizen te Huur,
waarbij:
Huizen met 10 Kamers ad f 100 per maand.
Benedenhuizen ad " 45 per maand.
Bovenhuizen ad " 60 per maand.
Geheele Inrichtingen steeds voorradig.
GORDIJNEN. TAPIJTEN.

AMSTERDAM, Heiligen weg, hoek Singel
Telefoon 2340.

PEEK & CLOPPENBURG,

Wagenstraat 16. - Den Haag. - Spuistraat 13.

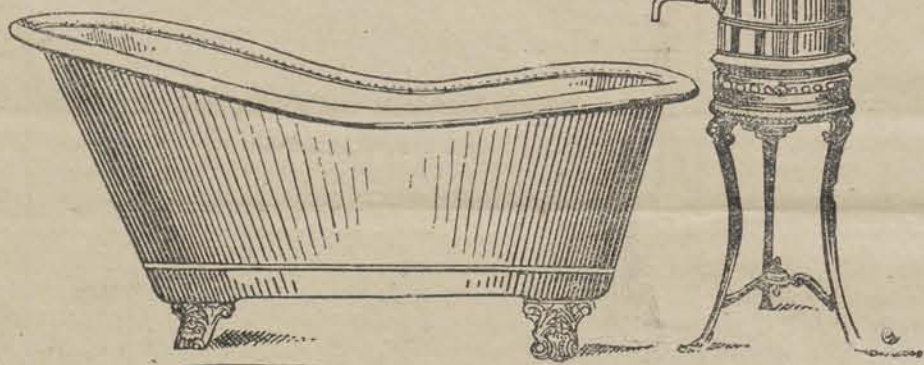
Speciale Afdeeling voor HEERENKLEEDING NAAR MAAT.

Voor het Voorjaar ontvingen wij reeds eene groote sorteering der
nieuwste Engelsche en Fransche Stoffen.

Elk seizoen wordt deze Afdeeling uitsluitend samengesteld uit de nieuwste Stoffen.
De eerste werkkrachten zijn aan deze Afdeeling verbonden.
Door grooten omzet en gecombineerden inkoop kunnen wij uiterst lage prijzen berekenen.

Specialiteit in GEKLEEDE COSTUMES.

W. P. de Bock,
73 Piet Heinstraat 73, Den Haag.
Telefoon nr. 345.
Eigen fabriikaat.



Medailles d'Or et de Vermeil Obtenues
aux Expositions
DU TRAVAIL de PARIS et LYON
Marie Derwel,
Corsets sur Mesure
LA HAYE
36 Jacob van der Doesstraat.

Corset Mystère
Nouveau Modèle hygiénique
approuvé par la faculté de médecine.

Firma A. KOKEE.
Nieuwe Havenstraat 32^d.
UITZENDING VANDINERS.
f 0.80 - f 1.00.

Vele Indische recommandatiën.

Den Haag,
Toussaintkade 11,
Telefoon 774.

De Photographische Ateliers
VERMEULEN,

gevestigd aan de hier vermelde Adressen, zijn door geheel Nederland de meest
gunstig bekende.
Modern en smaakvol ingericht, bieden zij nevens hunne algemeen bekend
lage prijzen, een rijke keuze Meubelen en Decoratiën voor het poseeren.
Steeds voorhanden de fijnste Nouveautés in LUXE-STANDAARDS en
LIJSTEN, tegen zeer concurrerende prijzen.
VERGROOTINGEN naar oude photo's in Kooldruk en Platina.
Uitgebreide Prijscourant steeds verkrijgbaar.
Dagelijks zijn alle Ateliers geopend.
6 Photo's met proef f 1.00. 12 Photo's met proef f 1.50.

UTRECHT, Nieuwe Gracht 50.
Telefoonnummer 750.



Fotografie-Toestellen,
en alle toebehooren.
OOK SPECIAAL VOOR INDIË.

Gramophones van af f 58.
Monarch Gramophones
van af f 66, met Concert Soundbox.

Beslist beste adres bij
L. Hoorenman,
Prinsestraat 29,
DEN HAAG.

J. A. DE GRUIJTER,
SMID en GASFITTER.

Aanleg van Electriche Schellen.

MAGAZIJN VAN
Gaskachels, Gaskronen, Baden, Gasovens, Gascomforen.
Haarden, Kachels, Forniuzen, Geëmailleerde Huishoudelijke
Artikelen en Keuken benodigdheden.

Obrechtstraat 196, hoek Reinkenstraat, Den Haag.

CHRIST'N. ALKA, voorheen ALKA en WEKKESSER,
Paviljoensgracht 21a. 's-Gravenhage.

Fabriek van alle soorten Koperen en Houten Blaasinstrumenten.
Leverancier zowel Binnen- als Buitenlandsch voor HARMONIE-, FANFARE- en STRIJKORCHESTEN.
Specialiteit in Saxophons, Obo's, Engelsche Hoorns, Grootte Magazijnen van alle op dat gebied behoorende Artikelen. Fagotten, Bas-Clarinetten, Guitares, Citters, Banjo's, Böhm-Clarinetten en Böhm-fluiten. Harmonica's, enz.
Ook alle daarbij behoorende Artikelen. Goedkoopste adres voor
Clarinetten van hout en caoutchouc. Reparatie aan alle Muziekinstrumenten.
Scherp concurrerende prijzen. Prijscourant op aanvraag gratis.

Stoomvaart-Maatschappij
"ROTTERDAMSCH LLOYD"

Maidienst tusschen Rotterdam en Nederlandsch-Indië
in verbinding met de diensten der

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij

	van Rotterdam.	van Marseille.	te Port-Said.	te Padang.	te Batavia.
1903		1903	1903	1903.	1903.
Lawoe	7 Maart	19 Maart	24 Maart	13 April	15 April.
Ardjoeno	21	2 April	7 April	26	28
Goentoer	4 April	16	21	10 Mei	12 Mei
Merapi	18	30	5 Mei.	24	26
Gedé	2 Mei	14 Mei	19	7 Juni	9 Juni.
Oengaran	16	28	2 Juni	21	23
Sindoro	30	11 Juni	16 Juni	5 Juli	7 Juli
Salak	13 Juni	25	30	19	21

* Dubbel schroefstoomschip. 1e klasse midscheeps. 2e klasse in de campagne.
De Hoofd-Agenten: **Ruys & Co., Rotterdam.**
De Agenten: Eijkensluyters & Tromp, Anna Paulownastraat 1d, 's-Hage.

Bijblad VAN HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Donderdag 19 Februari 1903.

Elk der leden van het comité, stelt zich beschikbaar voor het ontvangen der gelden, die men voor het goede doel beschikbaar wil stellen, zoo in Nederland als in Indië, hetzij als giften in eens, hetzij als jaarlijkse bijdragen. Hetgeen binnenkomt, zal vereenigd worden tot een fonds, voorloopig te beleggen bij de firma Helderling & Pierson te 's Gravenhage, waaruit geregelde uitkeeringen aan den ongelukkigsten man zullen gedaan worden, door tusschenkomst van den heer C. W. Loder, directeur der Zee- en Brand-assurantie-Mij. te Samarang, en het hoofd van plaatselijk bestuur binnen wiens ressort B. zich bevindt.

Februari 1903.

Van vreemde Koloniën.

Aan het, den 27den Januari l.l. aan den Duitschen Rijksdag ingediend verslag betreffende den toestand in de, onder Duitsch protectoraat staande overzeesche gewesten gedurende het verslagjaar 1 April 1901 — 31 Maart 1902 wordt het volgende ontleend:

Ernstige rustverstoringen hadden slechts in Kameroen en op Nieuw-Guinea plaats, waar het bestuur tegenover een vijandig gezinde, deels wilde bevolking staat. Van uit Kameroen werd op eenigzins groote schaal een expeditie uitgezonden, die zich in de richting van het Tsjad-meer bewoog en de Mahomedaanse sultanaten in het achterland van Kameroen onderwierp. In deze Sultanaten bestaat reeds een zekere bestuursorganisatie, die het Deutsche gouvernement aanknooppingspunten biedt voor de invoering van een geregeld staats van zaken.

In Togo en in Kameroen zou eerlang de huisslavernij tot het verleden behooren. In Oost-Afrika moet men zich echter, faute d'argent, tot voorbereidende maatregelen tot afschaffing der slavernij beperken.

De aanhoudende zorg om de Inboorlingen voor zich zelve aan het werk te krijgen en meerdere zorg zoo wel aan hunne aanplantingen als aan het inzamen en opleggen der producten te besteden leidde in Oost-Afrika tot bevredigende resultaten.

Het aantal blanken in de koloniën steeg van 6370 in het jaar 1901 tot 7523 op den 1en Januari 1902. Van laatstgenoemd aantal waren 4674 in Duitsch-Zuidwest-Afrika aanwezig. In het jaar 1901 vestigden zich meer dan 600 Boeren in deze kolonie.

Voor de europeesche ondernemingen bleef de arbeiders-quaestie een lastig vraagstuk. Over het geheel hebben die in Oost-Afrika en in Kameroen, in welke laatste de cacao-cultuur volkomen aan de gestelde verwachtingen beantwoordde, niet over gebrek aan arbeiders te klagen gehad. Op Samoa stelde men zich voor om van Chineseesche hulpkrachten gebruik te maken. Op Nieuw-Guinea werd de aanwerving van inlandse werkkrachten bemoeilijkt door het gebrek aan voor den overvoer geschikte vaartuigen.

De ontwikkeling van handel en verkeer leverde niet voor alle koloniën een zelfde beeld op. In Oost-Afrika viel echter een zeer merkbaar achteruitgang waar te nemen, die o. a. toegeschreven wordt aan het feit, dat de producten uit het binnenland door de naburige koloniën van andere naties worden afgevoerd, die zich meer op de verbetering der verkeerswegen toelagen. Ook het verminderde cijfer van den invoer, dat een achteruitgang met 2½ miljoen marken aanwijst, wordt grotendeels aan die omstandigheid toegeschreven. De aanleg van spoorwegen in Oost-Afrika werd dan ook dringend noodzakelijk geacht. (Men hoopt dat deze quaestie in den loop van dit jaar een bevredigende oplossing zal vinden). De algemeene handel der koloniën in 1901 bleef met een totaal van ruim 57 miljoen marken meer dan 1,5 miljoen beneden het cijfer voor 1900. De achteruitgang was alleen aan den verminderden invoer te wijten, die met omstreeks 8,5 miljoen beneden het cijfer van 1900 bleef, terwijl de uitvoer met 1.855.000 marken toenam.

Aan het afzonderlijk verslag betreffende de kolonie Kiaotsjau over het tijdvak October 1901 — October 1902 ontleen ik dat men de beste verwachtingen omtrent handel en verkeer koestert, in verband met de havenwerken voor Tsingtau en den aanleg van den spoorweg in de Chineseesche provincie Sjantoeng. De, daar door de Sjantoeng-Mijnbouwmaatschappij gevonden steenkolen moeten in kwaliteit de Japanse steenkolen overtreffen. Men was doende voor die steenkolen markten te scheppen in de Oost-Aziatische havens.

In het bestuurswezen werd, gelijk te voren reeds door mij werd aangestipt, een grooten stap vooruit gedaan door de regeling van het aandeel der burgerij in het bestuur, waardoor met den stelselmatigen opbouw van een zelfbestuur voor deze kolonie een aanvang is gemaakt. Het vertrouwen der Chineseesche bevolking in het bestuur dezer kolonie is niet weinig gesterkt door de instelling van een, uit Chineseen samengesteld comité, waaraan de zorg voor de belangen van dien landaard voor zoover dat mogelijk is, wordt overgelaten.

Uit hetgeen hiervoor betreffende de slavernij in de Duitsch-Afrikaansche protectoraten werd medegedeeld blijkt dat die, daar niet alleen nog geenszins tot het verleden behoort, maar zelfs niet dan langs lijnen van geleidelijkheid kan worden afgeschaft.

Ook het lot der negervrouwen moet zeer veel te wenschen overlaten zooals wel het best blijken kan uit de, door den zending Böhner na een verblijf van 35 jaren in West-Afrika, waarvan 8 jaren in Kameroen, voorgestelde regeringsmaatregelen tot verbetering van het treurig lot der Kameroensche vrouw. De verbetering zou dan op het volgende neerkomen:

Vrouwen en meisjes mogen slechts, met het oog op een bepaald huwelijk en dan nog alleen met hare toestemming en indien ze den 14-jarigen leeftijd hebben bereikt, worden verkocht. De prijs der vrouwen en meisjes moet in het belang der onbemiddelde mannen tot de helft worden verlaagd. (Nu zijn ze in Kameroen ongeveer 1000 marken waard). Ouders en bloedverwanten behoeven geen waarborg te stellen voor gezondheid, leven of nakomelingschap. (Thans maakt de man aanspraak op schadevergoeding als de door hem gekochte vrouw geen of slechts weinig kinderen (baart). De wederverkoop van een vrouw is niet geoorloofd. De verlaten echtgenoot kan schadevergoeding eischen van den ontvoerder. Weduwen maken geen deel uit van de nalatenschap doch zijn vrij. Het uitleenen van vrouwen voor korteren of langeren tijd tegen betaling of eenige andere vergoeding is verboden. Wie zijn dochter of een vrouw, waarover hij te beschikken heeft, gratis ten huwelijk heeft gegeven, mag haar niet willekeurig weder op-eischen. De ontvoering van getrouwde vrouwen is verboden.

Het feminisme heeft in Kameroen blijkbaar nog niet veel vorderingen gemaakt.

Italië, het land der Romeinen en Venetiërs, dier kolonisators bij uitnemendheid, heeft nu op koloniaal gebied al heel weinig in de melk te brokken.

Het zendt thans bij voorkeur zijn zonen bij andere

volkeren in de menage, zelfs daar waar ze gelijk bij Uncle Sam zoo gezien zijn als 'n rotte kool bij 'n groenvrouw. Maar dat gaat slechts zoolang goed totdat de betrokken landen er door strenge bepalingen op de immigratie een stokje voor steken.

Men heeft de Vereenigde Staten, het Gemeenbest van Australië en de Kaapkolonie reeds tot het nemen van den hier bedoelden maatregel zien overgaan. Canada kijkt niet zoo nauw op wie er het land, dat nog plaats heeft voor miljoenen en miljoenen, wil binnenkomen, maar het is daar wel een weinig guur en koud voor lieden, die zoo rechtstreeks uit het sunny South komen.

In de laatste jaren trokken vele Italianen naar Tunis maar nu beginnen de Franschen daar te mopperen dat het Fransche protectoraat veel op een Italiaansche kolonie begint te gelijken.

Van de enige kolonie die Italië bezit, Erythra, wil het volk niet veel weten. Adoea zit het nog in de maag, waar zoovele Italiaansche soldaten onder de slagen van Menelik's krijgers vielen of werden gevangen gemaakt. En toch moeten zich in het, achter Massowah gelegen land uitgebreide landstroken bevinden, die voor de vestiging van europeesche kolonisten geschikt zijn. Het Italiaansche gouvernement heeft dan ook voor dat doel een groot gedeelte van het nog onbewoond gebied dier kolonie gereserveerd.

Onlangs heeft de koninklijke Commissaris voor Erythra, Fernando Martini, zijn verslag over het afgelopen jaar uitgebracht, waaruit blijkt dat, terwijl die kolonie in 1897 nog 17 miljoen lires aan het moederland kostte, dit nu met een subsidie van 6 miljoen kan volstaan. De politieke toestand is in die vijf jaren zoozeer verbeterd dat het bestuur nu, naast inlandse troepen, aan slechts 600 man Italiaansche soldaten genoeg heeft om orde en rust te handhaven, terwijl in 1897 daartoe nog een Italiaansch bezettingsleger van 20 tot 30000 man noodig was.

Men verwacht voor de kolonie goede resultaten van den katoenbouw, terwijl ook getracht wordt om den aanplant van caoutchoucboomen te bevorderen. De eufhorbia candelabra komt hier daartoe in aanmerking. De heer Martini heeft een, voor de toekomst der kolonie belangrijke maatregel genomen door bepalingen en voorschriften in het leven te roepen, welke de ontvoering van het land, die reeds vrij groote afmetingen had aangenomen, moeten tegengaan.

Gelijk gezegd, is de politieke toestand in Erythra veel verbeterd. Menelik leeft thans in goede vriendschap met zijn bureu, nadat hij dezen op ietwat gevoelige wijze aan het verstand had gebracht, dat hij zich door niemand laat ringeloozen. Tusschen haakjes zij vermeld, dat het er veel van heeft dat zijne zwarte Majesteit dit ook op ongezoeten wijze den Franschen gezant aan het hof te Adis Abeba heeft voorgoedhouden. Deze diplomaat moet getracht hebben om Menelik als 'n kwajongen te behandelen, die bij moest wezen dat de grande nation zich wel verwaardigen wilde om dezen de hand boven het hoofd te houden, terwijl hij bovendien de Paters Capucijnen patroneerde, die met de gebruikelijke Christelijke verdraagzaamheid op de meest onoordeelkundige wijze zouden zijn te velde getrokken tegen het orthodoxe Christendom der Abessyniërs. Dat kan Frankrijk de toekomst van Djibouti, als in- en uitvoerhaven voor een groot deel van Abessynië kosten.

Maar keeren we terug tot Erythra. Het Italiaansch bestuur ondervindt nog al overlast van het roofgespuis, dat zich onder het Turksche wanbeheer op de Arabische kust heeft genesteld. Onlangs heeft Italië weer bij de Porte moeten aandringen op bestraffing van roofers, de een onder Italiaansche vlag varende *samboek* hadden geplunderd en de opvarenden gevangelijk wegvoerden. De Zieke Man kreeg daarbij de vriendelijke toezegging dat als hij het zaakje niet op bevredigende wijze afdeeld, Italië zich zelf recht zou verschaffen. Het heeft daartoe ten vorigen jare reeds een antecedent gesteld, toen de commandant van den kruiser *Piemonte*, Arnone, die zich met zijn schip op weg naar China bevond eventjes op de Arabische kust aanstuurde en daar het roofnest Midy tuchtigde en vernielde.

Het zal wel altijd een geharrewar tusschen Italië en de Porte blijven, totdat eerstgenoemd land zijn wissel op het Stamboulsche Kalifaat door den afstand van Tripoli ziet gehonoreerd. Er is al sprake geweest van een fransch-italiaansche en van een engelsch-fransche entente, waaraan een erkend Engelsch Egypte, een Italiaansch Tripoli, en een Fransch Marokko, zonder de tot dit rijk behorende kuststrook, ten grondslag lagen.

Officieele en officieuzes démentis volgden, maar het zou niet de eerste maal wezen dat men, officieel en officieus, een leugentje om bestwil verzon. Er zijn nog andere kapers op de kust. Michel is er ook nog.

De fanatieke Mollah, Mohamed ben Abdollah, houdt nu al sedert 1899 heel Somali-land en de aangrenzende landen in een toestand van onrust. Hij dook het eerst in Berbera op en wist zich in de buurt een aanhang te verzekeren, maar zich nog niet krachtig genoeg voelende, trok hij voor een, tegen hem uitgezonden Engelsche expeditionnaire macht terug. In 1900 viel hij met zijne benden in het Hararsche, waar hij door de Abessyniërs werd verslagen. In het begin van 1901 zag men hem wederom met zijn fanatieke scharen een inval doen in Britsch-Somaliland. Majoor Swayne trok hem tegemoet en bracht hem een verpletterende nederlaag toe. De Engelsche troepen waren echter zoo uitgeput van den vermoedenden tocht dat van een vervolging moest worden afgezien. De Mollah had zich intusschen in Italiaansch-Somaliland teruggetrokken, waar hij in 6 maanden tijds 15000 gewapenden om zich heen wist te verzamelen. In het begin van het vorige jaar viel hij weder in Britsch-Somaliland en maakte daar quitte rekening door kolonel Swayne bij Ergo zoo geducht klop te geven, dat de Engelsche troepen, in het geheel een paar duizend man, w. o. ongeveer 700 blanken, in allerijl op Bohotle moesten terugtrekken.

Kolonel Swayne werd door generaal Manning vervangen, die nu over 5000 man troepen beschikt. De Mollah moet zich te Moedoei bevinden op omstreeks 200 Kilometers afstands van Bohotle verwijderd en daarvan door een waterlooze streek gescheiden.

Generaal Manning heeft in de eerste plaats de etappe-lijn Berbera-Bohotle van de noodige posten voorzien en wilde nu van uit Bohotle en van de, op Italiaansch gebied gelegen haven Obbia tegen Moedoei oprukken.

De Sjeik van Obbia, Yoessoef Ali, moet in tegenstelling met zijn Italiaansche beschermers meer voor den Mollah dan voor den Engelschman zijn geporteerd en heeft aan de colonne, die door zijn land tegen Moedoei moest oprukken, allerlei moeilijkheden in den weg gelegd, eerst bij de landing en later bij de aan-schaffing van vervoermiddelen en lastdieren. Yoessoef Ali en zijn oudste zoon werden den 29en Januari l.l. door den Italiaanschen consul aan boord van de, ter reede liggende Italiaansche kanonneerboot genoodigd en gevangen genomen, met bestemming naar Massowah. De bevolking nam het geval nog al kalmjes op en gaf daarna zelfs meer blijken van toenadering. Maar nu moet de Mollah op den Oed Thibello zijn teruggetrokken. Is dat zoo dan heeft de Obbia-colonne geen raison d'être meer en zullen de operaties geheel van uit Bohotle moeten worden geleid. De Engelsche bla-

den wisten te vertellen, dat koning Menelik van zijn kant de operatiën tegen den Mollah zou ondersteunen en reeds werden de namen van twee officieren genoemd, die de Abessynische colonne zouden vergezellen. Den 9den dezer werd echter uit Kairo aan de *Daily Mail* gezegd, dat er geen sprake was van een actieve medewerking van Abessyniërs. Menelik wil slechts zorgen dat de neutraliteit van zijn gebied door geen der beide partijen wordt geschonden en heeft daartoe zijn maatregelen getroffen.

Onlangs verscheen te Londen een *Statistical Abstract*, waarin de uitkomst der, in 1901 gehouden volkstelling voor de koloniën is samengevat. Ik ontleen daaraan nog slechts een paar merkwaardige cijfers en wel dat van de bevolking der kolonie Lagos, in West-Afrika, die niettegenstaande de gouverneur een zeer bekend medicus is, sir Mar Gregor, van 85607 in 1891 tot 41.847 in 1901 was geslonken, en die, welke het aantal ingezetenen der Kaapkolonie en van Natal aangeven. Daar nam de bevolking in 10 jaren tijds resp. met 60 en 70 procent toe. Den geheelen staat hier weer te geven zou te veel ruimte beslaan. 't Is wel jammer, anders zou men, ook zonder voorafgaande kennis der politieke groepering van de Engelsche koloniën, kunnen ontwaren dat Britsch Guyana niet tot Engelsch West-Indië behoort, wat, zooals mij onlangs uit een, in dit blad opgenomen verslag bleek, wel eens en ten onrechte wordt verondersteld.

En verder geen nieuws onder de zon? Jawel treurig nieuws zelfs. De Toemotoe-groep in Fransch-Oceanië is door een orkaan geteisterd, die volgens schatting van den gezagvoerder van de *Maribosa*, die het bericht te San Francisco aanbracht, aan wellicht 10000 menschen het leven kostte. De golven joegen over het land en sloegen de boomen stuk, waarin de bewoners toevlucht hadden gezocht. En in de Filippijnen is weer eens gevochten. Twee honderd onverzoonlijke Filippijns, onder het bevel van generaal van Miguel, verrasten bij Mariquira een Amerikaansch detachement, dat echter nog tijdig door twee afdelingen werd ontzet, waarop de Filippijns, met achterlating van hun aanvoerder, 15 dooden en drie gewonden op de vlucht sloegen. In het zuiden van Madagaskar zijn Fransche colonnes slaags geweest met een bende opstandelingen, die daarbij geheel vernietigd werd: 100 doode en vele gewonde Pahavalos bleven op het gevechtveld liggen. Omtrent Madagaskar vernam men dat generaal Gallieni, die weldra met verlof in Frankrijk wordt verwacht, waarschijnlijk niet meer naar Tananarive zal terugkeeren en door een civiel gouverneur zal worden opgevolgd.

In de quaestie van het Fransch-Siameesch tractaat heeft zich een incident voorgedaan. Minister Delcassé moet aan de commissie van rapporteurs uit de Kamer de inzage hebben geweigerd van, op dat verdrag betrekking hebbende stukken. Men beweert dat de gouverneur-generaal van Indo-China, Beau, zich in afkeurende zin over dat verdrag zou hebben uitgesproken.

De Afrikaansche pers geeft onduidelijkheid te kennen, dat het bezoek van minister Chamberlain de Afrikaanders in de nieuwe koloniën heeft telurgesteld. Het gevolg zal wel wezen dat nog meer Boeren hun land verlaten. In Duitsch-Zuidwest Afrika wil men hen gaarne ontvangen maar niet op de vrijgevee bepalingen, die de waarnemend gouverneur, majoor von Estorff, stelde en waarin o. a. den Boeren oprichting van eigen, aan het toezicht van het Deutsche gouvernement onttrokken scholen werd toegestaan. De gouverneur, majoor Leutwein, thans met verlof in Europa, des-avoueerde de, in deze zaak door zijn vervanger aangenomen houding en werd door het Rijksbestuur in het gelijk gesteld: Majoor von Estorff werd teruggeroepen.

Aan een berichtje in de *Deutsche Kolonial Zeitung* ontleen ik dat er een Duitsche vrouwenvereniging voor ziekenverpleging in de Koloniën bestaat. Zouden de Nederlandsche vrouwen niet te vinden zijn voor zulke een vereniging, die hier, waar Nederland toch zooveel aan zijne koloniën te danken heeft, zeker nog meer raison d'être zou hebben dan in Duitschland, welks Koloniën niet in embryonale toestand verkeerden?

v. H.

Boekaankondiging.

Voor onze leestafel kregen wij: „Een Reisgids voor Nederlanders-Indië”, samengesteld op uitnodiging der Koninklijke Paketvaart-Maatschappij, door Dr. J. van Bemmelen en G. B. Hooijer, herzien door Otto Knaap.

Deze Gids, uitgegeven bij J. H. de Bussy te Amsterdam, is met een mooie en duidelijke letter gedrukt, voorzien van vier kaarten en versierd met tal van fraaie photo's, hetzij als platen dan wel geplaatst tusschen den tekst. Achterin vindt men de kaart van Nederlandsch-Oost-Indië, met de lijnen der Paketvaart-maatschappij er op. Voorin is de eerste eene kaart van Batavia en omstreken met Meester-Cornelis en de haven van Tandjong-Priok; verder een platte grond van Buitenzorg met 's Lands plantentuin en ten vierde de Padangsche Bovenlanden met de spoorlijnen.

In 't begin van 't boek staan zeer te waardeeren opmerkingen over uitrusting, taal, levenswijze enz. en daarop volgen een twintigtal hoofdstukken, beschrijvende alle gewesten en voornamelijk plaatsen welke men zonder veel inspanning en zonder eenig persoonlijk gevaar langs de pakketvaartlijnen bereiken kan.

Wij vinden dezen reisgids een zeer geschikt boek om langdenooten aan te sporen en op te wekken om in ons prachtig Insulinde een kijkje te gaan nemen. De prijs, waarvoor het boek gekocht kan worden, is ons onbekend, maar wij vertrouwen, dat de Paketvaart-maatschappij heeft gezorgd, dat het weinig kost, hetgeen wel zal kunnen, omdat een flinke hoeveelheid advertentiën de uitgave mee betaalt.

Zou het niet mogelijk zijn om van de kaarten en de photos, die er toch zijn, gebruik te maken om ook in een of meer vreemde talen een tekst uit te geven, die tot het doen van reizen in Oost-Indië aanspoort. Op de tafels van de Hotels in de groote steden in 't Buitenland en trouwens ook bij ons, vindt men van verschillende streken dergelijke reclame-boeken.

Voor ons ligt No. 4 van het om de veertien dagen verschijnend Maleisch geïllustreerd blad „*Bintang Hindia*”, dat wij tot het nemen van een abonnement, ad f 3 's jaars, reeds vroeger aan onze lezers hebben aanbevolen.

Een warme aanprijzing van Dr. A. A. Fokker in het Ochtendblad van 't Alg. Hand. Blad van 12 Februari, geeft ons reden om andermaal er over te spreken. Uit ene bijdrage van Dr. F., vroeger voor 't K. W. ontvangen, wisten wij reeds, dat hij met de Maleische periodieke pers in onze Oost niet erg is ingenomen en dit blijkt ook nu weder. Hij maakt een uitzondering voor het maandschrift *Insulinde*, dat door Endar Moeda, een Batak, wordt geredigeerd. Ook de *Bintang Hindia* krijgt nu echter een bewijs van zijn volle sympathie, niet alleen wat betreft de illustraties en den inhoud, maar ook om de eenvoudige manier, waarop het zonder breedsprikigheid in goed onvervalscht Maleisch geschreven wordt.

Dit is vooral te wijten, zegt de beoordeelaar, aan de persoonlijke eigenschappen van den Maleischen

Redacteur, Abdoel Rivaï, die een levend voorbeeld is, dat iemand van 't Maleische ras even vatbaar is voor beschaving als de Europeaan.

Wij, die den heer Rivaï leerden kennen in het eerste jaar der verschijning van ons orgaan, toen zijne met kennis van zaken, met volle overtuiging en met vaardige pen geschreven artikelen er veel toe bijbrachten om onze pogingen in 't belang der noodlijdenden op Java ingang te doen vinden, wij onderschrijven ook in dit opzicht, geheel het zeggen van den beoordeelaar in 't Handelsblad.

Varia.

In de Locomotief komt iets eigenaardigs voor betreffende de Chineseesche politiek dat wij als curiosum hieronder mededeelen.

Wanneer een Chineseesche redacteur een stuk niet voor opname geschikt acht, werpt hij het niet in de snippermand, maar zendt hij het terug met een schrijven van den volgende inhoud:

„Wij hebben uw manuscript met groot genoegen gelezen. Bij de beenderen van onze voorvaderen zweren wij tot heden nooit zulk een monsterstuk gelezen te hebben. Als wij het drukken zou Z. M. de keizer ons bevelen het voor criterium te houden en nooit meer iets te drukken dat minder goed was.

Daar dit niet mogelijk is vóór vijf tienduizend jaar verder zijn, zenden wij u sidderende uw manuscript terug en vragen u duizendmaal om vergiffenis.”

Alweder een nieuwe uitvinding! Een dokter heeft volgens de Sen. Ct. ontdekt dat waschen met geoxijdeerd water zonder de minste pijn en op radicale wijze de haartjes doet verdwijnen, die soms abusievelijk op de vrouwenlippen verdraagd zijn geraakt. Hulde aan dezen weldoener!

Hoe de nachtegaal zingt? Onder den titel Ruben hilarotragedia satiropastorale is, naar de Gaulois meedeelt, een boekje gevonden dat te Parma in 1614 is gedrukt en dat het gezang van den nachtegaal nauwkeurig aldus weergeeft:

Tiün, tiün, tiün, tiün, tiün,
Zpè tiü zqua;
Tio, tio, tio, tio, tio, tix.
Qütio, qütio, qütio, qütio;
Zquo, zquo, zquo, zquo,
Zi, zi, zi, zi, zi, zi, zi,
Quorror tiü zqua pipiqui!

Een zekeren graaf Tessauro, die in 1677 stierf, behaagde dit liedje zoo zeer, zoo lezen wij in het Bat. Nbl., dat hij schreef: Ik weet niet of de nachtegaal een dichter of dat de dichter een nachtegaal is geworden.

Correspondentie.

Wij ontvingen van den afgetreden Redacteur van het Bat. Nieuwsbl. een ingezonden stuk getiteld „Vrijheid van Drukkers in Ned-Indië” en daarbij eene Replik van den heer L. C. van Vleuten. Tot ons leedwezen kunnen wij echter een en ander eerst in ons volgend nummer opnemen.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften voor Oost- en West-Indië.

Tijdschr. voor Nijverh. en Landbouw in N. I. Dl. 66 (1903), afl. 1-2.

W. G. Leembruggen: Harschuur. — H. J. Kerbert: Iets over de ontwikkeling van de djati in het natuurbosch. — Voordeelige bij — cultures. — Dr. Zehnter: De vooruitzichten der Cacaocultuur op Java. — W. R. Tromp de Haas: Ervaring uit de praktijk met den verbouw, de bereiding en den afzet van Rameh. — Tabak onder schaduw gekweekt. — Gele bladeren. — Proefaanplant van getah-perta procudeerende gewassen te Tjipetir. — Sirih. — De cultuur van Kanel. — B. J. C. Verhey: Soeket Lempeojangan door A. F. W. Sibbe, met naschrift van E. v. G. — Uitvoer van Kinabast. — Varia.

Berichten uit Ned. Oost-Indië van den Sint-Claverbond 1903 No. 1.

M. Timmers: A. J. Asselbergs, In Memoriam. — C. Stiphout: Rampok-partij te Kediri. — B. Schweitz: Reizen op Java. — C. Jennissen: Dienstreis in de Res. Benkoelen. — A. Kortenhorst: Batavia. — J. J. Hoevenaars: De Widjofo Koesoemo of bloem der overwinning.

De Indische Mercur, 26e jaarg. (1903), No. 6. Kinamarkt-Amsterdam. — Tabak onder schaduw. — Ned. Afd. der N. I. Mpij. van Nijv. en Landb. — Iets over schaduw. — De Heer A. Wattendorff over schaduw. — Bandasche Perkeniers en Handelsvereniging. — Bezoek van pres. Palma aan eene model Tabakplantage op Cuba. — Uit Consulaire Verslagen: Singapura (vervolg). — Uit de oude doos: De geschiedenis der Koffie. — Enz.

Vragen van den Dag. 18e jaarg. (1903), afl. 2. P. Adriani: Het lepra-gevaar voor Nederland en zijne koloniën. — Panislamisme op Ned-Indischen bodem. — De eereschuld in Ned-Indië.

Maandber. v. b. Nederl. Zendel. gen. Febr. 1903. Alb. C. Krujt: Het wezen van het Heidendom te Posso.

Orgaan der Ned. Zend. vereeniging, Febr. 1903. J. Verhoeven: De posten Cheribon en Tijderes. — C. Albers: De post Meester-Cornelis voorheen en thans.

Berichten v. d. Utrechtsche Zend. vereeniging. 1903. No. 2. Zuid-Celebes. Tanetteia. — Boeroe. Tifoe. — Nieuw-Guinea. Mansinam.

Verzending O.-I. Mail.

VOOR DEN HAAG.

Amsterdam, Nederl.,	27 Febr. 13 Mrt.	11.30 's av.
Rotterdam, Lloyd,	20 " 6 "	11.30 's av.
Genua, Nederland,	24 " 10 "	9.15 's av.
Marseille, Lloyd,	3 Mrt. 17 "	7.45 vm.
Marseille, Fr. dienst,	21 Febr. 7 "	7.45 vm.
Brindisi, Eng. dienst,	27 " 13 "	1.— mid.
Napels, Duits. dienst,	2 Mrt. 16 "	9.45 's av.

Via Marseille: Suppletorie verzending van brieven, briefkaarten en aangetekende stukken den dag volgende op den aangegeven maildag te 7.45 vm.

Via Napels: Suppletorie verzending den dag, volgende op den aangegeven maildag te 12, doch de aansluiting op het vertrek der booten is daarvan niet verzekerd.

MAIL SURINAME.

St. Nazaire, Fr.,	8 Mrt. 8 April	7.45 vm.
Amsterdam, Nederl.,	14 Febr. 28 Febr.	11.20 's av.
Southampton, Eng.,	3 Mrt. 17 Mrt.	11.30 's av.

MAIL CURAÇAO.

Via Genua den 2n van elke maand, alleen op verzoek. Elken Dinsdag en Vrijdag 7.20 's av. via Southampton en Queenstown en New-York.

MAIL CONGO.

Lissabon den 8n en den 18n van elke maand 8.19 m.

ADVERTENTIEN.

OOST EN WEST.

RESTAURANT

open, iederen dag der week van 10 ure v. m. tot 7 ure 's avonds.

Des Zondags van 12 tot 3 ure n. m. Toegang voor leden der Vereeniging en geïntroduceerden.

Diné / 1.50 bestaat uit bijna 't dubbele van 't plat du jour.

Eenvoudige rijsttafel, bestaande uit rijst, saor of kerry, één vleeschgerecht en één sambal (plat du jour) f 0.80, bereid door een baboe.

B. F. G. DALDERUP,

ATJENSTRAAT 68-68a-70, hoek Batjanstraat.

Het beste en voordeligste adres voor

BUSGROENTEN.

UITGEWOGEN GROENTEN.

ZUURKOOL.

GEDROOGDE GROENTEN.

GEDROOGDE VRUCHTEN.

VRUCHTEN IN BLIK.

GELD. ROOKWORST.

J. V. van den Arend.

MARCHAND-TAILLEUR.

Van Kinsbergenstraat 100.

's-Gravenhage.

Beveelt zich beleeft aan tot het maken van

Heeren Kleding naar Maat.

ATELIER VOOR REPARATIE.



Allan & Co.

Koninklijke Nederlandsche

Stoom-Meubelfabriek
Magazijnen ter Meubilerij.

Meubelen,
Tapijten, Gordijnstoffen etc
DEN HAAG:

HOOGSTRAAT 16.

Rotterdam. Utrecht.

HAAGSCHE MUZIEK-HANDEL
HOFSPUI N°97.

ENDERLÉ en OOSTERVEEN
HOFSPUI N°97.

GIDS

VOOR

REPATRIËERENDEN.

Gratis aanbieding van de Haagsche Uitgevers-Mij, „Het Gemeenschappelijk Belang”.

Haagpoort 4.

Deze gids wordt in de onderstaande hotels gratis aan de repatriëerenden aangeboden:

- Hôtel des Indes. Batavia.
- Grand Hôtel „Java”
- Hôtel „Ort”
- „ Du Pavillon, Samarang.
- „ Ketabang-Genteng, Soerabaja.
- „ Simpang, Soerabaja.

Vraag prospectussen voor advertentiën.

Stoom-, Wasch- en Bleekinrichting.

OPGERICHT IN 1866.

Meermalen uitgebreid en verbeterd volgens de nieuwste en beste methode tot het wasschen, drogen, strijken en opmaken van alle Witte, Bonte, Flanelen en Wolle goederen.

Alle soorten van Gordijnen. Geeft de meeste waarborg voor eene behandeling met bacterie vrij water uit Norton wellen op ± 32 Meter beneden D.P. geboord en in een speciaal toestel ontijzert.

Voordeelige condities voor enkel gewasschen en gedroogd.

Tarieven op aanvraag gratis verkrijgbaar.

Brief adres: GEBR. HEIJNEN.

Witte Brug. — Den Haag.

Nederlandsch Wapenmagazijn

voorheen S. DE JAGER,

HAARLEM, Barteljorisstraat 32.

's GRAVENHAGE. Spui 12.

Fabriek van Wapens en Schermartikelen.

WONINGGIDS voor 's-GRAVENHAGE en OMSTREKEN

opgemaakt door 't Administratiekantoor der firma

FALKENBURG & Co.

's-GRAVENHAGE, Dennenweg 64,

wordt op aanvraag gratis toegezonden.

Ook ligt deze gids op de informatiebureaux der Vereeniging „OOST en WEST” te 's-GRAVENHAGE en te WELTEVREDEN ter beschikking van belangstellenden.

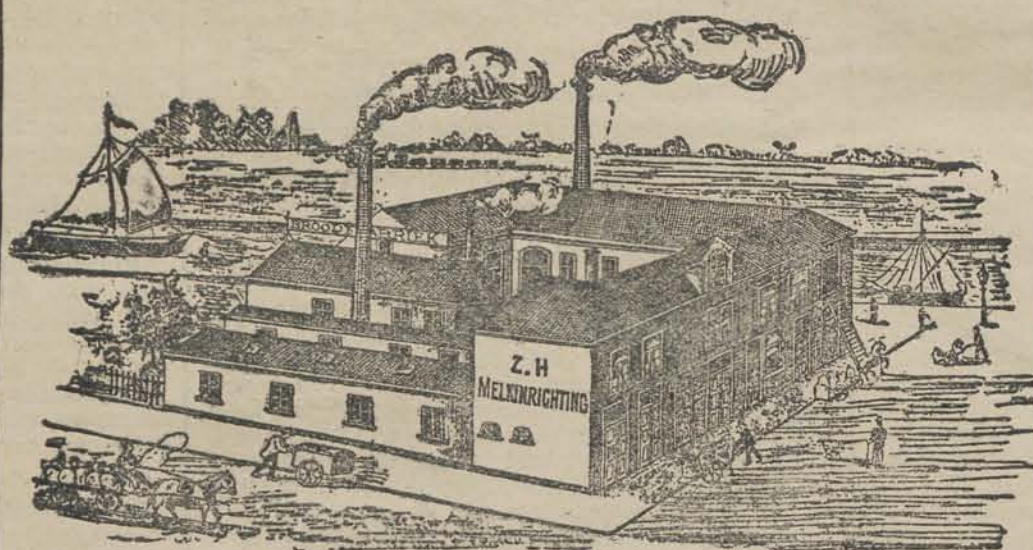


Vraagt offerte voor Ned. OOST en WEST INDIË.

Agent voor den Haag en omstreken, de Heer

A. DE SWERT.

Schenkweg 216



De Zuid-Hollandsche Broodfabriek,

Waldorpstraat b/d Bijswijksche Weg.

heeft haren snellen bloei te danken aan het leveren van heerlijk brood bereid uit de ZUIVERSTE GRONDSTOFFEN.

Speciaal adres voor

Zoet Roggebrood en Bruinbrood.

In December wordt 15 pCt. uitgekeerd, welk dividend gewaarborgd is.

COSTUMES NAAR MAAT,

Gegarandeerde Coupe.

Specialiteit in:

Gekleede Costumes,

Mantelcostumes,

Mantels,

BLOUSES,

PEIGNOIRS,

Costuumrokken.

GROOTE KEUZE in:

Zwarte en Gekleurde JAPONSTOFFEN.

F. W. von Gemmingen,
13 Anna Paulownaplein — Den Haag.

Chaussures Françaises et Americaines

A. Kogels & Zoon,

56. Prinssestraat 56. — 's-Gravenhage.

RIJKE SORTERING

SALON-, SOIRÉE- EN BALSCHOENEN.

SPECIALE INRICHTING VOOR SCHOEISEL OP MAAT.

SIEGEL-PIANINO.

„Zie beoordeelingen van binnen- en buitenlandse autoriteiten, Musici en Technici.”

HOOFDAGENTSCHAP v. Nederland, Nederl-Indië, België en Zuid-Afrika,
EERSTE NEDERL. MAATSCHAPPIJ tot Fabr. en Inv. van
Muziek-Instrumenten,

voorh. D. ANSINGH en Co., Zwolle.



GRAMOPHONE.

Simplex Sport Stores.

BUITENHOF 1, 's-Gravenhage.

FRANS ERNST.

Eenig Agent van de
Gramophone and Typewriter Ltd.

IN ROBES

Fransche Coupe. Maison L. Carrière „Seatio”.

Reform kleding
naar keuze.

SPECIALITEIT IN INDISCHE KLEEDINGEN.

Attesten ter inzage. 120, Van Swietenstraat 120. Den Haag.

F. H. BOTHE,

21, Veenestraat -- Den Haag.

SPECIALITEIT IN

GEKLEURDE, ZWARTE en CRÈME STOFFEN.

Nouveauté's voor elk seizoen.

STEEDS GROOTE ASSORTEMENTEN.

BILLIJKKE PRIJZEN.

Abonneert U op de

Bintang Hindia.

Geïllustreerd Tijdschrift voor den Inlander.

Abonnementsprijs f 3.— per jaar bij vooruitbetaling.

Proefnummer wordt U op aanvraag gaarne toegezonden.

DIT BLAD VERSCHIJNT ELKE VEERTIEN DAGEN.

De Haagsche Uitgevers-Maatschappij.

„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”,
HAAGPOORT 4.

Ieder oud-gast steune door zijn abonnement!



G. L. Arbeiter,

Spuistraat 63.

Den Haag.

HOFBONTWERKER.



Grootste sortering van uitsluitend 1^a Pelterijen.

Speciale Inrichting tot het bereiden en opmaken van tijgerhuiden enz.

Opzetten van Vogels en Zoogdieren.

Conserveeren van Pelterijen enz., tegen de mot.

Lambert Waterreus,

Sumatrastraat 279, b/d Bankastraat, Den Haag.

TELEPHOON 317.

SAMBALLANS (origineele verpakking) 20 diverse soorten
per busje à 35 en 55 cts.

KLAPPERS (versch geraspt) verkrijgbaar.

Gandaria assin - Atjar temoe koentjie.

Indische Siropen. - Versche Kruiden. - Manissans.

De s-Gravenhaagsche Boek- en Handelsdrukkerij voorheen Gebr. Giunta d'Albani.